

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

SPORTOVNÍ AKTIVITA DĚTÍ A JEJICH RODINNÉ PROSTŘEDÍ
Bakalářská práce

Autor: Kristýna Zálešáková
Studijní obor: tělesná výchova – společenské vědy
Vedoucí práce: Mgr. Jana Harvanová, Ph.D

Olomouc 2020

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Kristýna Zálešáková

Název bakalářské práce: Sportovní aktivita dětí a jejich rodinné prostředí

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jana Harvanová, Ph.D.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2020

Abstrakt: Účelem bakalářské práce bylo prozkoumat studie, které se zaměřují na sportovní aktivitu dětí ve věku 11-15 let a jejich rodinné prostředí. Za tímto účelem byla provedena rešerše v databázi Ebsco Academic Ultimate, k čemuž byla použita specifická klíčová slova, logické operátory a filtry. Z celkového počtu 202 získaných studií byl vytvořen systematický přehled, kdy byla uplatněna kritéria týkající se použitých výzkumných nástrojů a výzkumných souborů. Reflektovány jsou ale i nedostatky provedené analýzy a navrženy jsou postupy pro nápravu v pokračující studii.

Klíčová slova: sportovní aktivita, pohybová aktivita, rodina, rodinné prostředí, rodinná podpora, socioekonomický status, děti, raná adolescence

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovnických služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Kristýna Zálešáková

Title of the master thesis: Sport activity of children and their family environment

Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology

Supervisor: Mgr. Jana Harvanová, Ph.D

The year of presentation: 2020

Abstract: The aim of the practical part of the bachelor's thesis was to examine scientific papers that focus on physical activity of children aged 11-15 and their family environment. For this purpose, a systematic search was performed in the Ebsco Academic Ultimate database, using specific keywords, logical operators and filters. From the total number of 202 obtained studies, a systematic review was created, criteria of the used research tools and research samples where applied. However, the limits of the performed analysis are also discussed and procedures for correction in the future study are proposed.

Keywords: sport activity, physical activity, family, family environment, family support, socioeconomic status, children, early adolescence

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně s odbornou pomocí Mgr. Jany Harvanové, Ph.D a uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a řídila se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci dne 20.7.2020

jméno a příjmení autora

Chtěla bych především poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Janě Harvanové, Ph.D. za odborné vedení a cenné připomínky při realizaci mé bakalářské práce.

Obsah

1	ÚVOD	8
2	SYNTÉZA POZNATKŮ	9
2.1	Rodina.....	9
2.1.1	Definice rodiny.....	9
2.1.2	Znaky současné rodiny.....	10
2.1.3	Funkce rodiny.....	11
2.1.4	Výchovné styly.....	13
2.1.5	Typologie rodin.....	15
2.1.6	Socioekonomický status rodiny	17
2.2	Vývojová období dítěte	18
2.2.1	Novorozenecké období.....	18
2.2.2	Kojenecké období.....	18
2.2.3	Batoletčí období	18
2.2.4	Předškolní věk.....	19
2.2.5	Mladší školní věk	19
2.2.6	Starší školní věk	20
2.3	Pohybová aktivita	21
2.3.1	Volný čas.....	21
2.3.2	Sportovní aktivita ve volném čase	23
2.4	Motivace ke sportu	23
2.4.1	Definice motivace	23
2.4.2	Motivace dětí a mládeže.....	25
3	CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	26
3.1	Hlavní cíl	26

3.2	Dílčí cíle	26
3.3	Výzkumné otázky	27
4	METODIKA.....	28
4.1	Kritéria vyhledávání	28
4.2	Proces výběru studií.....	29
4.3	Charakteristika zahrnutých studií	31
4.3.1	Výzkumné soubory	35
4.3.2	Výzkumné designy a výzkumné nástroje.....	37
4.3.3	Hodnocení studií	38
4.3.4	Shrnutí vybraných studií	40
5	DISKUZE.....	43
6	ZÁVĚR.....	45
7	SOUHRN	46
8	SUMMARY	47
9	REFERENČNÍ SEZNAM.....	48

1 ÚVOD

Pohybová aktivita a celkově pohyb, je velmi důležitou složkou v životě člověka, a ne každý si tuto skutečnost uvědomuje. Jedná se o jednu ze základních potřeb, kterou je třeba uspokojovat jak v zájmu fyzického, tak i duševního zdraví. Otázka „proč je pohyb důležitý“, má jasnou odpověď, protože lidské tělo je k pohybu velmi dobře uzpůsobeno a sedavý způsob života mu škodí.

Jelikož jsem byla svými rodiči od mala vedena ke sportu, k výběru tématu mé bakalářské práce mě vedla otázka, zda rodiče podporují své děti ve sportovních aktivitách a taky jestli se je snaží motivovat a probouzet v nich zájem o sport.

Podle mého názoru je totiž více než jasné, že pokud si jedinec nevypěstuje ke sportu vztah již od mala, je dost pravděpodobné, že se to v dospělosti nezmění a že se nebude cítit dobře jak fyzicky, tak ani mentálně. A proto se budu ve své práci zabývat především charakteristikou rodiny, jejími typy a funkcemi, vývojem dítěte nebo taky výchovnými styly rodičů, které by měly děti motivovat k aktivnímu životnímu stylu, jehož součástí je právě pohybová aktivita.

2 SYNTÉZA POZNATKŮ

2.1 Rodina

Co znamená pojem rodina, si každý z nás dokáže definovat podle sebe. Přesná definice rodiny totiž neexistuje, a proto je nutné uvést pohledy na rodinu od většího množství autorů, kteří se tímto zabývají.

2.1.1 Definice rodiny

Jak již bylo zmíněno a uvádí tak i Výrost a Slaměník (1998, 304), není možné jednoznačně určit, co pojem rodina znamená. Existuje proto hned několik důvodů:

- rodina je definována z hledisek různých vědních disciplín (sociologie, demografie, právo, psychologie),
- rodina je definována z hledisek různých oblastí téže vědy (klinická psychologie, sociální psychologie, pedagogická psychologie...),
- rodina je definována z hledisek různých systémových přístupů (psychoanalýza, behaviorismus...),
- rodina je definována na základě různých aspektů (funkčnosti, vztahů, rolí, komunikace, procesu, procesu socializace a individuace...)

Podle Giddense (2013, 308, 309) je rodina „skupina osob spojených přímým příbuzenstvím, jejíž dospělí členové a členky na sebe berou zodpovědnost za děti“. Autor Jůva (1997, 99) tvrdí, že rodina působí jak na dítě, tak na dospělé členy, a to ve všech možných oblastech.

Rodina jako základní jednotka, ve které žije většina občanů a ve které jedinec nachází uspokojení svých základních potřeb, která mu poskytuje místo pro trávení volných chvil i prostor pro osobní štěstí, se tradičně podílela na výchově mládeže i dospělých. Rodina je místo, kde jedinci dostává přirozenou formou četných podnětů a zkušeností, kde se na každém kroku učí přístupu ke skutečnosti a kde si osvojuje základy svého sociálního chování. V rodině se utvářejí jeho představy a pojmy světonázorové, politické a morální, pracovní i etnické, které se postupně přetavují v jeho názory a přesvědčení promítající se do jeho každodenního chování. (Jůva, 1997, 99)

„Rodina je jakási univerzální sociální skupina, ve které probíhají významné sociálně psychologické jevy v životním kontinuu jedince“ (Výrost & Slaměník, 1998, 303). Dále Možný (1990, 9) klade důraz na rodinné soukromí. Říká, že co se děje v naší domácnosti a jak se mezi sebou chováme, do toho nikomu jinému nic není a nemá právo do toho mluvit, pokud si tedy sami nepožádáme o radu. „Právo na rodinné soukromí patří mezi základní práva kulturního člověka“. V neposlední řadě Matoušek a Pazlarová (2010, 11) říká, že: „Rodina je instituce, kterou formuje civilizace, kultura i společnost. Tradiční slogan, že rodina je základem společnosti, má v každé společnosti jiný význam. Ve všech známých společnostech je rodina hlavním činitelem socializace čili tvorby společnosti z nedospělých jedinců. K tomu se druží další funkce“. Naopak Sobotková definuje rodinu jiným způsobem, a to že: „Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených vztahů. Členové jsou často vázáni legálními manželskými svazky, adopcí, nebo společenským uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty“ (Sobotková, 2001, 22).

2.1.2 Znaky současné rodiny

Každá rodina je jiná a něčím specifická, ale podle Výrosta a Slaměníka (1998, 305, 306) je spojují tyto obecné znaky týkající se jednotlivých členů:

- **Zaměřenost na zájem jednotlivce** – Již tomu není jak dříve, kdy se do popředí řadili zájmy kolektivu. Nyní lidé upřednostňují spíše své vlastní potřeby a zájmy před zájmy ostatních.
- **Chybí očekávání trvalosti vztahu** – Jednotlivci se nechtějí zavazovat a mít tak odpovědnost za celou rodinu. Proto raději vymýšlí různé alternativy společného soužití tak, aby byli pořád volní a svobodní. Příkladem může být dlouholetý vztah s dětmi bez formální stránky manželství nebo taky partnerský vztah, kdy každý žije ve vlastní domácnosti.
- **Odsouvání rodičovství** – Ačkoliv se to může zdát, tak je odsouvání rodičovství na pozdější dobu pozitivním jevem. Výhradně kvůli tomu, že se ujmou rodičovství vyžralí a odpovědní lidé. Je ale fakt, že někteří se nechtějí ani časem vzdát svého komfortu, opustit kariéru nebo mají obavy ze zvýšeného rizika těhotenství ve vyšším věku.

- **Intimní vztah** – Mnoho lidí si neuvědomuje jeho přirozené důsledky a pak jsou i dlouhodobí intimní partneři zaskočeni nečekaným otěhotněním a náhle si uvědomují, že jejich partner není ideální a vhodný pro výchovu dětí.
- **Předmanželská zkušenost v oblasti sexu** – Tato zkušenost je až na některé specifické skupiny ve společnosti běžná a přijatelná. Intimní zkušenost před sňatkem je důležitým faktorem pro utváření jejich společného soužití.
- **Zralost partnerů** – Jedná se zde o nevyrovnanost mezi fyziologickým a psychosociálním zráním. Langmeier (in Výrost & Slaměník 1998, 305,306) se zaměřuje na možné příčiny a tvrdí že, „Tato disproporce vede ke značně volnému a nezodpovědnému přístupu k sexu.“
- **Specifičnost mužské a ženské role** – Je vlivem poválečného období (hnutí za rovnoprávnost žen a mužů) v dnešní době opomíjena.
- **Omezování bezprostředních kontaktů** – Dochází k němu kvůli celkovému způsobu života, hodnot a měřítek jak mezi partnery, tak rodiči a dětmi.

Podle Výrosta & Slaměníka (1998) taky existují znaky, které kladou důraz na primární sociální skupinu a jsou následující:

- Výchovné působení rodičů je nahrazováno institucemi
- Dvoukariérová rodina
- Činnosti dříve zajišťované rodinou zajišťuje společnost
- Mezigenerační vztahy jsou udržovány jen mezi dvěma generacemi
- Odklon od dříve typické rodinné koalice

2.1.3 Funkce rodiny

Aby mohla rodina dobře fungovat, musí být uspokojeny základní potřeby. Rodina by měla být schopna hmotně zabezpečit své členy, pečovat o jejich zdraví a výživu. Rodiče by měli být taky schopni vštěpovat dětem morální postoje, umět je usměrnit, chránit je a podporovat (Kraus & Poláčková, 2001).

Přístupy různých autorů k funkcím rodiny jsou nejednoznačné. Já jsem si vybrala dělení podle Krause (2008), který jako funkce rodiny uvádí:

Biologicko-reprodukční funkce

Zásadní funkce rodiny je plození dětí, čímž je zachována kontinuita rodu, společnosti a lidstva. Rodina má význam jak pro společnost, tak i pro jedince, kteří rodinu tvoří. Společnost potřebuje pro svůj dobrý rozvoj stabilní reprodukční základnu. Proto je v jejím zájmu, aby se rodil takový počet dětí, který tyto perspektivy naplní. V současné době je ale ve vyspělých zemích pro lidi důležitější jejich kariéra a dítě je tak vnímáno jako překážka v profesním růstu (Kraus, 2008).

Sociálně-ekonomická funkce

Rodinní příslušníci jsou zapojeni do výrobní nebo nevýrobní sféry, čímž se podílejí na rozvoji společnosti. I když je rodina v dnešní době závislá na výrobní činnosti společnosti a je spíše spotřební jednotkou, stále si udržuje určité prvky „výroby“, za které můžeme pokládat vnitřní činnost domácnosti například úklid, příprava stravy, jednoduše řečeno nejrůznější domácí činnosti, které jsou nutností. Poruchy ekonomické funkce se projevují v hmotném nedostatku rodin, což bývá důsledkem nezaměstnanosti. Existuje řada rodin, které představují samostatnou ekonomickou jednotku, tedy rodinnou firmu. Sociálně-ekonomická funkce nemá zabezpečovat jen materiální stránku, ale má svým členům poskytovat životní jistoty (Kraus,2008).

Socializačně-výchovná funkce

Rodina učí dítě přizpůsobovat se životu a osvojovat si základní způsoby chování, které jsou ve společnosti běžné. Ale hlavní úlohou procesu je příprava dětí na reálný život. Musíme brát v úvahu, že v rodině může žít více generací, a tím vrůstá působení dětí a mládeže na rodiče a prarodiče například v rámci zacházení s moderními komunikačními prostředky. Výchovu dětí občas některé rodiny přenechávají pedagogům ve škole a počítají s tím, že profesionální přístup učitelů napraví jejich chyby ve výchově. Tyto chyby jsou způsobeny styly výchovy, které rodina upřednostňuje (Kraus, 2008). Stylům výchovy se budeme ve větší míře zabývat v další kapitole.

Rekreační a relaxační funkce

Rodina by taky neměla zapomenout na zábavu. Aktivity se týkají všech členů rodiny, ale pro děti mají rozhodně největší význam. Jak rodina plní tuto funkci můžeme poznat na tom, jak

často všichni společně tráví volný čas, jakými aktivitami se zabývají nebo jakým způsobem tráví dovolené (Kraus, 2008).

Emocionální funkce

Další a velmi zásadní funkcí rodiny je poskytování citového zázemí, pocitu bezpečí a jistoty, že někam patříme. Při dlouhodobém neuspokojování potřeby lásky, pozornosti a uznání ze strany rodičů, může u dítěte dojít k psychické deprivaci (Kraus, 2008).

2.1.4 Výchovné styly

To, jak prožijeme dětství má velký a zásadní vliv na to, jaký život budeme v budoucnu žít. Dětství jsou hlavně rodiče a jejich nekonečná láska k dětem, o tom není pochyb. Ale důležitou součástí je taky výchovný styl na základě, kterého si navzájem budují vztah.

V rodinném soukromí se na základě důvěry a emocionálních vzájemných vztahů vytváří jedinci „tréninkové prostředí“ pro jeho další vývoj. Rodina poskytuje dovednosti, které jsou potřebné k tomu, aby se jedinec plynule socializoval, ale taky k formování jeho vlastní osobnosti (Výrost & Slaměník, 1998).

Podle Sekota (2019) je výchova cílené působení na dítě nejen ze strany rodičů, ale taky například pedagogů nebo trenérů, kteří tak ovlivňují jeho osobní rozvoj.

Styl výchovy, který rodiče často upřednostňují bývá právě ten, který byl realizován v jejich rodině, když byli ještě dětmi. Někdy si to uvědomují více, někdy méně, často tak ale konají nevědomě. Na druhou stranu může být pro některé výchovný styl jakým byl vychován odstrašujícím příkladem, a tak se později snaží své děti vychovávat přesně opačným způsobem (Čáp, 1996).

Existuje mnoho členění výchovných stylů od různých autorů. Já jsem si pro svou práci vybrala model výchovy, který je v odborné literatuře velmi známý a tím je model čtyř stylů výchovy od autorů D. Baumrindová, E. E. Maccobyho a J. A. Martina, který ve své knize rozpracovává Gillernová.

Model čtyř stylů výchovy

Model čtyř stylů nám určuje, jestli jsou rodiče z hlediska emočního vztahu k dítěti odmítající nebo akceptující, a to kombinuje se způsobem řízení, které je charakterizováno mírou požadavků, nároků a kontroly vůči dítěti (Gillernová, Rymeš & Kebza, 2011).

Rodiče	Odmítající	Akceptující
Nároční a kontrolující	AUTORITÁŘSKÝ STYL	AUTORITATIVNĚ VZÁJEMNÝ STYL
Nenároční a nekontrolující	ZANEDBÁVAJÍCÍ STYL	SHOVÍVAVÝ STYL

Tabulka 1. Model čtyř stylů výchovy (Gillernová, et al., 2011).

Autoritářský styl

Podle Baumrinda a Helusa (in Gillernová, et al., 2011, 124) se zde uplatňuje velmi striktní výchova, která je založená na příkazech a zákazech. Rodiče příliš nerespektují potřeby a přání svých dětí. Mají přehnaně vysoké nároky například v oblasti školních výsledků. K jejich dosažení mu ale nijak nepomáhají a často si neuvědomují skutečnost, že toho není dítě schopno. Uplatňují se zde tělesné tresty. Děti se většinou v takovém případě uzavírají do sebe a izolují se od okolí. Z hlediska sportovní motivace Sekot (2019) tvrdí, že rodiče v tomto výchovném stylu očekávají od jedince velké pokroky, aniž by brali v potaz jeho talent a předpoklady.

Autoritativně vzájemný styl

Baumrind a Helus (in Gillernová, et al., 2011, 124) říkají, že jde o zdravou autoritu ve výchově. Rodiče jsou sice nároční a přísní, ale zároveň svým dětem naslouchají a zajímají se o jejich potřeby. Jsou dána určitá pravidla, podle kterých se v rodině řídí, a tak můžou dobře fungovat jako celek. Tvoří pevný základ pro utváření pozitivního vztahu ke sportovním aktivitám (Sekot, 2019).

Zanedbávající styl

Podle Baumrinda a Heluse (in Gillernová, et al., 2011, 124) se jedná o pasivní a lhostejný přístup k dítěti. Rodiče, kteří tento styl používají o dítě nejeví velký zájem, nekladou na něj žádné nároky a nezajímají se o jeho potřeby. Často jsou až přehnaně zaneprázdněni prací. Jejich postoj je nenáročný a nekontrolující. Někdy jsou dokonce k dítěti citově chladní. Jen

stěží můžeme u rodičů, kteří upřednostňují tento styl výchovy očekávat jakoukoliv motivaci ke sportu (Sekot, 2019).

Shovívavý styl

Dále Baumrind a Helus (in Gillernová, et al., 2011, 124) mluví o způsobu výchovy, kdy rodiče velmi emočně podporují své děti, vnímají jejich potřeby a naslouchají jim. Na druhou stranu nejsou určena žádná pravidla, rodiče toho od dítěte nežadají mnoho. Nejsou stanoveny žádné hranice, ani když je potřeba jej usměrnit. Dle mého názoru si v takovém případě dítě dělá, co chce, je nezralé a chybí mu pocit zodpovědnosti.

2.1.5 Typologie rodin

Rodinu lze rozdělit podle velikosti, funkčnosti nebo podle členů.

Podle velikosti:

- **Nukleární rodina**

Je základná typ, ve kterém rodinu tvoří manžel, manželka a jejich vlastní nebo adoptované děti (Giddens, 2013).

- **Rozšířená rodina**

Vzniká rozšířením o další generaci. Kromě manželů a dětí s nimi žijí v jedné domácnosti, nebo spolu udržují velmi blízké vztahy ještě další blízcí příbuzní. Rozšířená rodina tak může obsahovat prarodiče, tety a strýce nebo sourozence a jejich rodinu (Giddens, 2013).

- **Prokreační**

Rodina, kterou si jedinec vytvoří sám (Kraus, 2008).

Podle funkčnosti:

- **Funkční rodina**

Je ta, která je ničím nenarušená a která plní své funkce a zabezpečuje dítěti dobrý a optimální vývoj (Kraus, 2008).

- **Problémová rodina**

Rodina, ve které se vyskytují závažnější poruchy některých funkcí nebo některou z nich neplní vůbec. Taková rodina není nijak zvláště ohrožena. Je v takové situaci, kdy si své problémy dokáže vyřešit sama nebo maximálně za jednorázové a krátkodobé pomoci zvenčí. Zdravý vývoj dítěte zde nemusí být narušen (Novosad, 2004).

- **Dysfunkční rodina**

Dalším typem rodiny je rodina dysfunkční. Objevují se zde velmi vážné poruchy některých nebo všech funkcí. Tyto poruchy ohrožují a poškozují rodinu jako celek, zvláště vývoj a prospěch dítěte. Rodina v této situaci není schopná své problémy vyřešit sama, a proto je potřeba vyhledat pomoc zvenčí (Novosad, 2004).

- **Afunkční rodina**

V případě, že je rodina afunkční, mluvíme o rodině, která neplní žádnou ze svých funkcí. Poruchy jsou tak velkého rozměru, že dítěti škodí velmi vážným způsobem a ohrožuje i jeho existenci (Kraus, 2008). Jedná se o rodiny, ve kterých se objevuje alkoholismus nebo týrání dítěte. Je nezbytné, aby v tomto případě bylo dítě odebráno od rodiny (Novosad, 2004).

Podle členů

- **Úplná rodina**

Již název nám může napovědět, co tento pojem znamená. Když je něco úplné, znamená to, že tomu nic nechybí. Úplná rodina je tedy ta, ve které spolu žijí oba biologičtí rodiče a nejméně jedno dítě (Vaněk, 1971).

- **Neúplná rodina**

Opakem rodiny úplné je rodina neúplná. To znamená, že v rodině někdo chybí. V této rodině žije pouze matka nebo otec spolu s dětmi. Důvodem vzniku neúplné rodiny bývá nejčastěji rozvod, který je pro dítě velmi stresující (Matějček, 1986).

- **Doplňená**

Doplňená rodina je taková, která vznikne po rozvodu rodičů a následným navázáním nového vztahu jednoho rodiče s novým partnerem či partnerkou (Satirová, 1994).

2.1.6 Socioekonomický status rodiny

Socioekonomický status souvisí jak se vzděláním nebo příjmem, tak celkově s životním stylem rodiny a ovlivňuje její postavení ve společnosti. Je jedním z faktorů, které mají vliv na účast dětí a mládeže ve volnočasových aktivitách, v našem případě v činnostech zaměřené na sport. Je všeobecně známo, že zájmové aktivity bývají finančně nákladné, a ne každá rodina si může takové výdaje dovolit.

Dokonce i Sekot (2008) tvrdí, že jedním z hlavních důvodů neúčasti dívek a chlapců na pohybových aktivitách je právě finanční stránka rodiny (Sekot, 2008). Musíme brát v úvahu fakt, že děti z nižších vrstev nebo ty, které žijí v neúplné rodině mají značnou nevýhodu. Příkladem může být matka samoživitelka. Ta většinou nemá finance navíc na potřebné sportovní vybavení. A proto tyto děti nemají možnost rozvíjet se ve sportovních aktivitách, tak jako jedinci, kteří žijí ve stabilní a hmotné rodině. Záleží ale taky na druhu daného sportu, protože ne každý potřebuje tak nákladné vybavení pro jeho realizaci, naopak některé sporty si mohou opravdu dovolit jen rodiny s vyššími příjmy (Sekot, 2013).

2.2 Vývojová období dítěte

2.2.1 Novorozenecké období

Novorozenecké období je obdobím tzv. adaptace, které trvá 4-6 týdnů. Jedná se o přechod dítěte z nitroděložního života do vnějšího prostředí. Zdravý novorozenec má vyvinuty všechny nepodmíněné reflexy např. hledací nebo sací. Prvním hlasovým projevem je křik, kterým dítě v tomto období reaguje. Jeho hlavní náplní práce je spánek, kdy je dítě schopno spát až 20 hodin denně (Langmeier & Krejčířová, 2006).

2.2.2 Kojenecké období

Typickým znakem je prudký růst a účelné využívání smyslových orgánů. Dítě se začíná soustřeďovat na zvuky, přičemž jej uklidňuje spíše hluboký tón hlasu. Uchopování předmětů zrakově dítě ovládá lépe než úchop rukama. Tříměsíční dítě umí pozorovat předmět pohybem očí i hlavy ve všech směrech. Na aktivní úchop se dítě připravuje pomocí pohybu rukou, když spatří nějaký předmět-například hračku. Plynulý pohyb směrem k předmětu zvládne dítě ve 4.- 5. měsíci. V 6. až 7. měsíci je dítě schopno samo sedět, a dokonce se s oporou udrží ve stoje (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Hlavním prostředkem komunikace je stále pláč. Dítě se totiž rychle naučí, že je křik dobrým prostředkem pro zajištění ochrany a péče. Ve třech měsících již není křik tak častý a dítě začíná vydávat první slabiky, souhlásky nebo samohlásky, které budou později postupně navazovat na první slova. Další změna v řeči začíná kolem 9. měsíce, kdy většina dětí začíná rozumět jednoduchým slovům, ba dokonce sami řeknou první slůvko. Je ale třeba dodat, že vývoj dítěte je velmi individuální, tudíž některé mluví dříve, jiné začíná mluvit mnohem později (Langmeier & Krejčířová, 2006).

2.2.3 Batolecí období

Kolem třetího roku života teprve získává dítě charakteristiky, které jsou pro člověka typické a kterými se liší od ostatních živočišných druhů, jako je vzpřímená chůze a řeč. Velké pokroky můžeme v tomto období zaznamenat především v oblasti jemné a hrubé motoriky a řeči. Vývoj hrubé motoriky je velmi patrný, neboť dítě zvládá samostatně chodit, téměř nepadá a poradí si i s nerovným povrchem. Začíná rozlišovat tvary a barvy. Jak již bylo zmíněno, nastal pokrok ve vývoji mluvené řeči. Dítě začíná chápat a rozumět většímu počtu slov a také jich mnohem více používá. Pasivní slovní zásoba je však stále větší, než je počet aktivně

užívaných slov. Během prvního až třetího roku života se dítě více zapojuje do lidské společnosti a začíná být více samostatné. Pro rodinu to není lehká situace. Dítě si teprve nyní uvědomuje, že může věci uchopit, pustit, či zahodit, že může k někomu přijít a zase odejít, že si může vzít, co chce. Toto období se nazývá fáze vzdoru nebo negativismu. Negativismus a snaha dítěte o větší samostatnost naznačují, že si dítě začíná uvědomovat sebe sama (Langmeier & Krejčířová, 2006).

2.2.4 Předškolní věk

Podle Langmeiera a Krejčířové (2006) je předškolní věk vlastně celé období od narození až do doby, kdy dítě nastupuje do školy. V tomto období se nedějí výrazné změny, ale naopak jsou velmi významné. Dítě je poprvé v kontaktu se svými vrstevníky a odpoutáno od rodiny. Motorický vývoj označili jako stále zdokonalování pohybové koordinace, zlepšení hbitosti a celkové elegance pohybů. Probíhá postupná osifikace zápěstních kůstek-rozvoj zručnosti například s kostkami nebo plastelínou, ale především svou zručnost cvičí při kresbě. Kresba je pro dítě přirozeným vyjadřovacím prostředkem, kdy řekne více, než by se odvážilo říci slovy. Většina nedokonalostí ve výslovnosti před vstupem do školy vymizí, popřípadě se během prvního roku školy spontánně či s logopedickou pomocí upraví. Během čtvrtého roku se dítě dostává na vyšší úroveň názorového (intuitivního) myšlení, které je ovlivněno jeho silnou fantazií. Má taky tendenci připodobňovat lidské vlastnosti neživým věcem. Předškolní období je nazýváno obdobím hry, která se v této fázi stává hlavní činností dítěte. Před vstupem do školy má dítě přirozeně vyvinuty schopnosti, je rozumově vyspělé a citově zralé (Langmeier & Krejčířová, 2006).

2.2.5 Mladší školní věk

Za dítě mladšího školního věku se považuje dítě ve věku od 6-7 let, kdy vstupuje do první třídy až do 11-12 let, kdy se u dítěte začínají projevovat známky pohlavního dospívání. Toto období není podle Langmeiera a Krejčířové (2006) nijak zvláště zajímavé a nenastávají zde tak významné změny jako tomu bylo například v předškolním období nebo tak radikální jako v následujícím období dospívání. Růst v této fázi není tak intenzivní, stále pokračuje rozvoj kostry, která je ale měkká a je potřeba dbát na správné držení těla. Ve škole se dítě učí myslet a nalézá oblibu v knihách, ve kterých se dozví plno nových a zajímavých informací o lidech, věcech nebo zemích. Rozvíjí se jeho paměť a představitost. Myšlení a vnímání dítěte již není založeno na jeho přáních nebo fantazii, ale naopak je pro něj důležité chápat okolní svět

doopravdy. Je trpělivější a lépe udržuje pozornost. Toto období se podle psychologů označuje jako věk střízlivého realismu (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Důležité období socializace, kdy dítě nastupuje do školy a vytváří si nové vztahy a buduje kamarádství. To, jaké sebevědomí bude mít dítě již nezáleží jen na rodině, ale velký vliv mají taky učitelé. Jestli jej budou podporovat nebo naopak shazovat před celou třídou (Blažej 2019). Děti v tomto věku mají stále zájem o pohybovou aktivitu. Mají sice školní povinnosti, ale pro jejich zdravý vývoj je pohyb velmi důležitý, a navíc je pro ně zábavou (Langmeier & Krejčířová, 2006).

2.2.6 Starší školní věk

Bývá nazýván obdobím pubescence, kdy se jedná především o děti ve věku od 11-12 let do 15 let. Tento věk se označuje jako přechod mezi dětstvím a dospělostí (Blažej, 2019). Dělí se na dvě fáze. První je označována jako prepuberta a druhou fází je puberta. V první pubertální fázi tedy zhruba od 11-13 let dochází k vývoji sekundárních pohlavních znaků a prudkému zrychlení tělesného růstu. Dívky jsou vyspělejší, nástup menarche. U chlapců probíhá fyzický vývoj až o dva roky později (Langmeier & Krejčířová 2006). Ve druhé fázi se děti snaží odpoutat od rodičů, jsou často prostořecí a bouří se proti nim. Taky se snaží napodobovat dospělé, ne však rodiče, ale známé osobnosti v televizi nebo lidi na sociálních sítích například stylem oblékání, mimikou a gesty nebo celkovým způsobem jakým se prezentují (Blažej, 2019).

2.3 Pohybová aktivita

Sekot (2019) tvrdí, že i přes to, že je v dnešní době velké množství fitness center a různých sportovních středisek a existuje tolik možností, kde se dá vykonávat jakákoliv pohybová aktivita, je zájem o sport u dětí a mládeže minimální. Plno lidí si pod slovem sportování nebo fyzická aktivita představí hroznou dřinu a vytváří si tak nechut' k pohybu. Pohybová aktivita souvisí nejen se sportovní činností, ale také to může být jakákoliv aktivita doma, na zahradě nebo může mít spojitost s dopravou. Jde například o to, že si místo auta nebo jiného dopravního prostředku, vyberete chůzi, nebo jízdu na kole. Sekot (2019, 20) zdůrazňuje podle Pinka: „Jinde se za pohybovou aktivitu považuje jakákoliv její strukturovaná či opakující se forma, prováděná s cílem zlepšit fyzickou zdatnost“. Podle Hoegera & Hoegera (in Sekot 2019, 20) je touto formou cvičení, např. chůze, běh, jízda na kole nebo jiná cvičení.

Tvrdí to jak učitelé tělesné výchovy, tak trenéři, že dnešní děti již nejsou v tak dobré fyzické kondici. Jsou velmi pohodlné a vyhovuje jim spíše sedavý způsob trávení volného času, které vede k růstu obezity. Pohyb není jen fyzická zátěž, ale pocit pohody, zdraví a energie (Sekot 2019). Velký a pozitivní vliv má taky na stres, dodává sebevědomí a pomáhá předcházet úzkostem nejen u dětí a mládeže ale taky u dospělých jedinců (Blažej 2019). Opakem pohybové aktivity je pohybová inaktivita nebo taky pasivita, která je charakterizována nedostatkem pohybu. Není zdraví prospěšná a člověk tak není v dobré fyzické kondici (Sekot, 2019).

2.3.1 Volný čas

Volný čas je doba, kdy se každý může svobodně rozhodnout čemu se bude chtít po tuto dobu věnovat. Zahrnuje velkou spoustu činností, které člověka uspokojují. Je to doba, kdy se člověk může zabavit, nebo taky relaxovat. Pro mnohé je to únik od okolního světa, kdy zapomenou na pracovní nebo školní povinnosti (Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková, Pavlíková, 1999). Za důležitou složku volného času považuje Pávková (2002) zájmové činnosti neboli „koníčky.“ Někdo dává přednost sportu, jiný si rád čte, věnuje se hudbě nebo výtvarným činnostem. Pojem volný čas se podle Pávkové (2002) nedá jednoznačně definovat, ale můžeme vymezit tyto typické znaky:

- je to doba, kdy se člověk může svobodně rozhodnout, co chce dělat nikoli co musí,

- činnost, kterou si jedinec vybere je pro něj příjemná, utváří mu pocit osobního blaha a štěstí,
- během těchto činností může člověk odpočívat a nabírat síly pro svůj zdravý osobní rozvoj (Pávková, 2002).

Podle Pávkové et al. (1999) je důležitým ukazatelem stylu života sociální interakce, tedy vzájemné mezilidské vztahy. Z hlediska volného času je pro lidi velmi důležité, s kým nebo v jaké společnosti ho prožíváme. Někdo rád tráví čas sám, jiný dává přednost spíše společenskému způsobu života. Největší vliv na způsob využívání volného času u dětí a mládeže má rodina. Tak, jak je tomu v jiných oblastech při formování jedince i zde jsou první zkušenosti získány v rodině. Rodiče jsou pro dítě vzorem. Učí se podle nich žít a často jejich styl života napodobují. Aby si člověk vybudoval vztah k volnočasovým aktivitám je třeba zdůraznit tyto skutečnosti:

- o jaký typ rodiny se jedná, jaké výchovné styly se zde upřednostňují, jaký je počet dětí, věk rodičů a dětí apod.;
- jaké mají rodiče zájmy, záliby, jestli se navzájem tolerují a podporují nebo kolik jsou ochotni věnovat financí na vlastní koníčky, nebo koníčky dětí

Zájmy se postupem času vyvíjejí s dospíváním jedince. V předškolním věku převažuje u dítěte zájem o činnost jako takovou. V období mladšího školního věku je důležité dát dětem na výběr činnosti, při kterých se mění jak obsah, tak prostředí, ve kterém probíhají. Děti v tomto věku jsou velmi nadšené, touží zkoušet nové věci, objevují různé druhy zájmových činností, které jsou však krátkodobého typu. S postupujícím věkem se zájmy prohlubují. Ve starším školním věku bychom se měli snažit vést děti k uvědomělejšímu výběru specializovanější zájmové činnosti. Kromě toho, že je třeba zajistit, aby se jedinec činnosti věnoval dlouhodobě, je nutné jej stále navádět k tomu, aby se v dané činnosti rozvíjel (Pávková et al., 1999).

Je velmi důležité, aby se rodiče účastnili volnočasových aktivit s dětmi. Měli by je v tom umět podpořit, ale taky usměrnit. Jejich účast dodává jedinci pozitivní postoj k utváření volného času. Rodiče by měli v rámci volného času dětem přinášet příjemné zážitky. Pokud ale rodič přistupuje k aktivitám ve volném čase spíše direktivním způsobem, nemusí již tento čas pro dítě znamenat skvělé zážitky, pocit radosti a svobodné volby, ale může ho naopak chápat jako čas, který se skládá z povinností a tráví jej s donucením. Zahrnout dítě velkým

množstvím kroužků taky není úplně ideální přístup. Dítě je pak ve stresu, často unavené a vyčerpané (Hofbauer, 2004). Jak se říká „všeho moc škodí“, a proto by měli rodiče přistupovat k volnočasovým aktivitám svých dětí s rozumem.

Všechny možné typy volnočasových aktivit umožňují pozitivní prožívání, rozvíjí schopnosti, tvořivost, vnímání, myšlení, ale především ovlivňují biologický vývoj prostřednictvím pohybových aktivit. Zájem o sport umožňuje kromě prožívání radosti i rozvoj tělesných vlastností v souvislosti s charakterovými vlastnostmi například rychlost a vytrvalost (Pávková et al., 1999).

2.3.2 Sportovní aktivita ve volném čase

Když si jako zájmovou činnost vybereme sport, nejedná se jen o nějaký druh zábavy, ale taky přispíváme k tomu, abychom byli v dobré fyzické kondici a psychické pohodě. Pro děti a mládež je pohyb důležitou podmínkou zdravého vývoje. Mají možnost poznat různé druhy sportů, a to je často motivuje k jejich aktivnímu provozování a dále podněcuje k tomu, aby se jim věnovali i v dospělosti (Pávková et al., 1999).

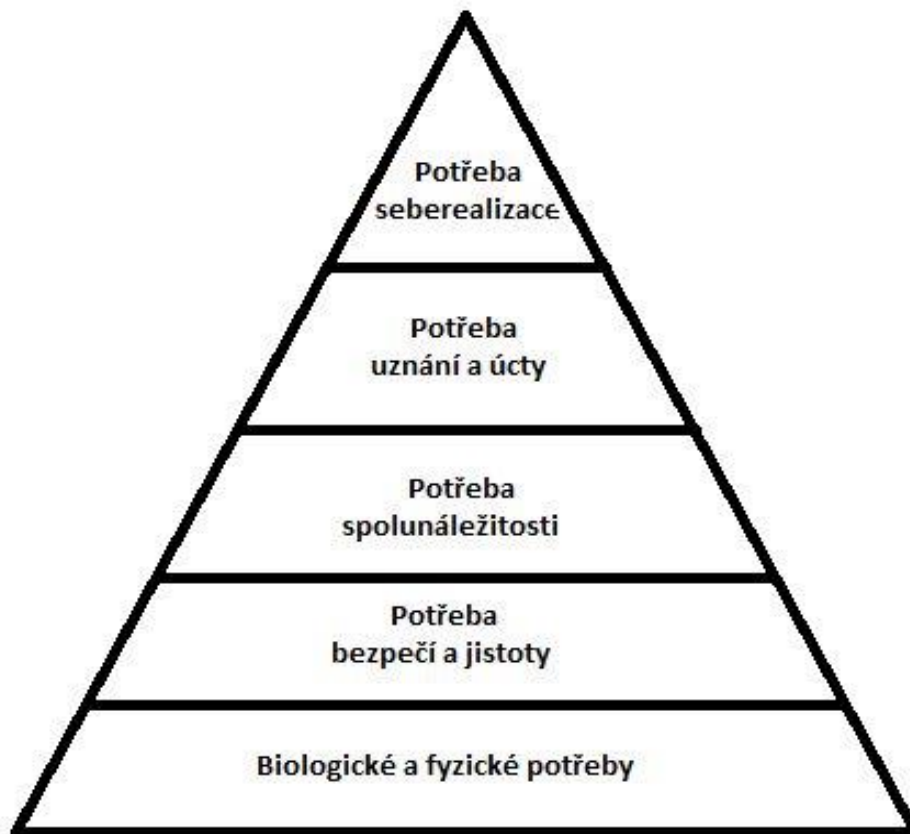
Pro všestranný rozvoj pohybových schopností je nutné činnosti kombinovat a nevěnovat se pouze jednomu druhu. Činnost by měla být zaměřena na různé prvky z atletiky, gymnastiky nebo taky sportovních her, plavání, lyžování, či jiných sportů. Některé z nich se však mohou vykonávat pouze v rámci sportovních organizací, občanských sdružení apod. (Pávková et al., 1999).

2.4 Motivace ke sportu

2.4.1 Definice motivace

Nakonečný (2014, 15) tvrdí, že „motivace je intrapsychicky probíhající proces, vycházející z nějaké potřeby a vyúsťující ve výsledný žádoucí vnitřní stav, proces, který je iniciován endogenně (vnitřní pohnutka k odpočinku vycházející z pocitu únavy) nebo exogenně (finanční pobídka k splnění nějakého úkolu)“.

Lidi mají již od narození tendenci učit se a poznávat nové věci, být aktivní a hraví, a nejen tyto psychologické potřeby ale taky potřeby biologické popisuje velmi známá teorie z oblasti motivace a tou je Maslowova pyramida potřeb. Tato pyramida popisuje fáze a důležitost lidských potřeb (Blažej, 2019).

Obrázek 1. Maslowova pyramida potřeb (Blažej, 2019)

Je třeba taky vědět, že motivace působí současně ve třech různých rovinách neboli dimenzích. Tyto dimenze udávají jak směr, tak intenzitu a stálost motivace. Dimenze směru popisuje, co je pro člověka motivací a kam jej i jeho činnost tento motiv zaměřuje. Dimenze intenzity definuje, jak velmi je člověk motivován k tomu, aby dosáhl svých cílů. Třetí z uvedených charakteristik motivace je Dimenze stálosti nebo taky vytrvalosti. Popisuje schopnost jedince překonávat vnější i vnitřní překážky, které se často objevují při dosahování cíle (Blažej, 2019).

2.4.2 Motivace dětí a mládeže

Největší motivací k pohybu dětí a mládeže není jen příjemný prožitek z dané pohybové aktivity, ale bezpochyby touha soutěžit a zvítězit. Tato touha se ale může snižovat díky výchovným metodám, které rodiče upřednostňují. Typickým příkladem jak někteří rodiče „motivují“ své děti je následná odměna v podobě sladkostí. V takovém případě si jedinec vybuduje závislost na těchto odměnách a tím se ztrácí touha po soutěžení (Deci & Ryan, 1985 in Blažej, 2019, 26). Základním prvkem, na kterém by měla být postavena účast této věkové kategorie na sportovních aktivitách je vnitřní motivace tedy pozitivní vztah k pohybu a potřeba uspokojení. Spouštěčem vnitřní motivace může být potlesk, pochvala, veřejné ocenění, nebo taky pozitivní zpětná vazba ze strany rodiny a blízkých (Blažej, 2019). Naopak špatným příkladem motivace rodičů může být nepřiměřený tlak na výkon a výsledky nebo nucení do sportu, kterému se sami věnují. Takovýto způsob motivování většinou vzbudí v dětech stres a následnou nechuť k danému sportu (Sekot, 2019). Je důležité brát taky v potaz rozdílnost v motivaci dívek a chlapců. Je třeba respektovat rozhodnutí dítěte jakému sportu se chce věnovat, protože jediné ono ví, co ho dokáže uspokojit. Takže když se chce chlapec věnovat sportu, který není úplně „chlapecký“ například krasobruslení je třeba jeho přání respektovat a podporovat jej. Stejně tak je v pořádku, když si dívka vybere bojový sport (Blažej, 2019).

Každé dítě je jedinečné. Rozdílnost může být ve věku, typu temperamentu nebo v pohlaví. Je jiné taky na základě toho, v jaké rodině vyrůstalo a co všechno během svého života prožilo. To všechno utváří jeho osobnost, a proto jsou jeho součástí i jiné motivační tendence. Blažej (2019) vyzívá nejen rodiče, ale taky trenéry nebo vychovatele k tomu, aby prohlubovali svým přístupem v dětech originalitu.

3 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem praktické části práce je vytvořit systematický přehled poznatků z výzkumných studií zaměřených na problematiku vlivu rodinného prostředí na sportovní aktivitu u dětí ve věku 11 až 15 let.

3.2 Dílčí cíle

Vedle hlavního výzkumného cíle byly stanoveny následující cíle dílčí:

1. Charakterizovat studie dle použité metodologie.
2. Charakterizovat výzkumné soubory, které byly do studií zařazeny.
3. Charakterizovat výzkumné nástroje, jimiž byl vliv rodinného prostředí na pohybovou aktivitu dětí měřen.

První dílčí cíl vychází z principu rozdílné síly evidence. Studie lze z metodologického hlediska třídit s využitím různých kritérií – např. lze předpokládat, že longitudinální studie s množstvím participantů budou nosnější než studie zahrnující tzv. anekdotickou evidenci, tj. případové studie s několika probandy. Rovněž nelze vyloučit, že ve výsledcích se v databázích objeví systematické přehledy nebo meta-analytické studie, kterým by pak měla být vyhrazena samostatná kategorie a vzhledem k jejich charakteru by měly být také samostatně interpretovány.

Druhý dílčí cíl byl stanoven z toho důvodu, aby bylo zřejmé, zda se studie nezaměřovala na nějakou specifickou populaci. Např. u výzkumů rodin socioekonomicky znevýhodněných by bylo možné očekávat odlišné výsledky než u rodin z vyšších socioekonomických vrstev, respektive by bylo potřeba reflektovat zobecnitelnost výsledků získaných s jakoukoliv socioekonomicky specifickou skupinou. Jako žádoucí se tedy jeví studie, které by v nějaké míře socioekonomický status rodin, jako např. zda se jedná o rodiny úplné, jakými disponují finančními příjmy, jaké je nejvyšší dosažené vzdělání rodičů nebo v jaké lokalitě žijí, kontrolovaly. Obdobně lze uvažovat i o sociokulturním zázemí – s ohledem na české podmínky bude mít pravděpodobně jinou relevanci studie s českými rodinami a např. studie s rodinami z geograficky i sociokulturně vzdálené země.

Vhodné je také charakterizovat použité výzkumné nástroje. V tomto směru se zdá být výhodné např. využití většího počtu standardizovaných či jinak objektivizovaných výzkumných metod, případně využití více posuzovatelů. Jako méně vhodné se jeví použití nějakých ad hoc výzkumných metod, jako jsou např. dotazníky vlastní konstrukce. U těchto metod obvykle nebývají uvedeny hodnoty jejich validity nebo reliability a lze stěží říci, zda výsledná data odpovídají sledovanému jevu nebo by s týmiž lidmi byla stejná data získána i při opakovaném měření. S výzkumným designem ale souvisí také např. to, zda byla data sbírána pouze jednorázově, průřezově nebo dlouhodobě – longitudinálně.

3.3 Výzkumné otázky

Poplatně výše uvedeným výzkumným cílům byly stanoveny výzkumné otázky:

1. Jaké proměnné, které se vztahují k primárním rodinám, jsou nejčastěji zkoumány s ohledem na souvislost mezi rodinným prostředím a sportovní aktivitou dětí ve věku 11 až 15 let?
2. Jak lze charakterizovat výzkumné soubory ve studiích zaměřených na vliv rodinného prostředí na sportovní aktivitu dětí ve věku 11 až 15 let?
3. Jaké výzkumné nástroje se nejčastěji používají za účelem zkoumání vlivu primárních rodin na sportovní aktivitu dětí ve věku 11 až 15 let?

4 METODIKA

Za účelem dosažení hlavního výzkumného cíle byla provedena rešerše poznatků z databáze Ebsco Academic Search Ultimate. Jedná se o mezioborovou databázi, která obsahuje fulltextové příspěvky z 7462 recenzovaných časopisů. Výsledky byly omezeny pouze na plné texty (fulltext) a recenzovaná periodika.

4.1 Kritéria vyhledávání

Provedeno bylo vyhledávání studií, jejichž výběr byl definován vyhledávacím vzorcem za použití klíčových slov odpovídajících hlavnímu cíli práce. Výběr klíčových slov lze shrnout do následujících skupin:

- Sportovní aktivita – omezit vyhledávání na sportovní aktivitu, tj. např. nezahrnovat různé nespportovní typy tréninku.
- Věková skupina – omezit vyhledávání na jedince ve věku 11 až 15 let.
- Rodinné prostředí – zaměřit se pouze na vliv primární rodiny.

Vzhledem k tomu, že napříč výzkumnými studii neexistuje jedna konsenzuální definice sportovní aktivity, bylo nutné zahrnout více typů klíčových slov a po současném splnění dalších kritérií posoudit relevanci zahrnutých výsledků. Takto se lze setkat např. s termíny sport (*sport*), fyzická či tělesná aktivita (*physical activity*), fyzické či tělesné cvičení (*physical exercise*) nebo fyzické či tělesné cvičení (*physical training*).

Podobně lze uvažovat o vývojových periodizacích – zatímco někteří autoři v případě jedinců ve věku 11 až 15 let píší o dětech (*children*), u jiných se lze setkat s obecnějším termínem odkazujícím na dospívání (*adolescence*), nebo specifitějšími termíny označujícími dílčí fáze dospívání, jako jsou raná adolescence (*early adolescence*) nebo mladí adolescenti (*young adolescents*). Příklady dalších relevantních termínů s ohledem na dané věkové období jsou puberta (*puberty*), mládež (*youth*) a teenageři (*teenagers*).

Co se týče rodinného prostředí, byl výběr omezen na nukleární rodinu, tj. matku, otce (případně jiné pečovatele, což se týká rodin nevlastních, jako jsou rodiny pěstounské) a případně také sourozence.

Pořadí	Vyhledávaný výraz	Výsledky
1.	AB TI "physical activit*" OR "physical exercis*" OR "physical trainin*" OR "body trainin*" OR "body exercis*" OR "sport*" OR "workou*" OR "excercis*"	63,585
2.	AB TI "famil*" OR "fathe*" OR "paternal" OR "mothe*" OR "maternal" OR "caregive*" OR "siblin*" OR "brothe*" OR "siste*"	395,720
3.	AB TI "young adolescen*" OR "early adolescen*" OR "youth" OR "puberty" OR "pubertal" OR "teenag*" OR "11-year N5 old*" OR "12-year N5 old*" OR "13-year N5 old*" OR "14-year N5 old*" OR "15-year N5 old*"	76,009
4.	1 AND 2 AND 3	202

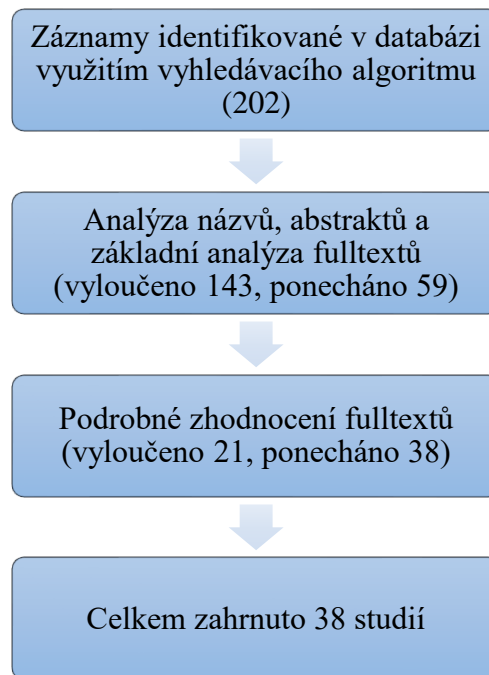
Tabulka 2. Vyhledávací strategie a výsledky vyhledávání v databázi Ebsco Academic Search Ultimate

4.2 Proces výběru studií

Výsledky vyhledávání zahrnovaly články relevantní, které byly následně zahrnuty do analýzy, ale i články nerelevantní, které musely být vyřazeny. Proces výběru studií sestával z několika na sebe navazujících fází:

- **Zhodnocení názvu studií** – podle názvu studie lze v řadě případů určit, zda je jejím předmětem téma odpovídající cíli tohoto textu. V tomto prvním kroku byly mezi relevantní studie zařazeny ty, kdy název odpovídal alespoň orientačně cíli, respektive studie v anglickém nebo českém jazyce. V prvním kroku tak byly vyřazeny studie psané jiným jazykem – jednalo se o studie psané španělsky, portugalsky, ruský, arabsky, turecky. Vyřazeno bylo také několik duplicitních výsledků.
- **Zhodnocení abstraktu studií** – v případech, kdy nebylo zřejmé, zda předmět studie odpovídá cíli této práce, byl prostudován její abstrakt. Zde se uvádí cíle studií, popis výzkumného souboru, použitá metodologie nebo další základní relevantní údaje. V této fázi byly vyřazeny články s jiným předmětem anebo neodpovídající metodologií (např. teoretické přehledy). Dále byly vyřazeny studie, které se nezaměřovaly na děti či dospívající ve věku 11 až 15 let. Jak bylo popsáno výše, nejedná se o konsenzuální věkové období, a proto byly do analýzy zařazeny veškeré články, kde výzkumný soubor věkově alespoň částečně (podle věkového průměru či mediánu) spadal do tohoto intervalu.

- **Základní zhodnocení fulltextů** – v některých případech ani po zhodnocení názvu a abstraktu studie nebylo zřejmé, zda splňuje základní kritéria pro zařazení do analýzy. Nejčastějším důvodem pro analýzu fulltextů byl chybějící údaj o věku participantů.
- **Podrobné zhodnocení fulltextů** – při podrobnějším studiu fulltextů byly vyřazeny studie, které se soustředily na nějakou specifickou populaci, např. na obyvatele rurální Afriky, rurálního Mexika nebo americké afroamerické dívky. Vyřazeny byly také studie zaměřené na zhodnocení intervenčních programů, neboť tyto neodpovídají přirozeným podmínkám, v nichž probíhá socializace a obecný vývoj dětí. Intervenční programy mívají také komerční charakter, což může implikovat konflikt zájmu výzkumníků a snižovat jejich objektivitu.

Obrázek 2. Flow chart znázorňující vyřazování studií

4.3 Charakteristika zahrnutých studií

Autor, rok	Výzkumný soubor	Cíl studie	Výsledek
Martin, Dale a Jackson (2001)	Sportující chlapani, dívky a jejich rodiče	Preference sportovců ohledně trenérství	Matky více než otcové preferovaly trenéry, kteří zajišťovali příležitosti k rozvoji nových dovedností a zároveň těmito dovednostmi disponovali
Wuerth, Lee a Alfermann (2002)	Sportující chlapani a dívky	Poznat druh rodičovské angažovanosti v různých fázích sportovní kariéry z pohledu sportovců a jejich rodičů	Kariéerně úspěšnější sportovci reportovali vyšší míru rodičovské angažovanosti; sportovci vnímali vyšší míru chvály a podpory, nižší míru tlaku; matka reportovala chválu a chápání, otcové více direktivního jednání, které korelovalo se sociálním tlakem
Duncan et al. (2004)	Sourozenci a jejich fyzická aktivita	Porovnat fyzickou aktivitu (FA) sourozenců	Sourozenci se v míře FA podobali; rodinná podpora FA souvisela s mírou FA sourozenců, stejně tak samoživitelství a vyšší příjmy rodiny
Ulrich-French a Smith (2006)	Fotbalisti a fotbalistky	Posoudit vztah s rodiči a vrstevníky a jejich vliv na motivaci ve sportu	Na motivaci ve sportu mají vliv vztahy s rodiči i vztahy s vrstevníky
Pedersen (2005)	Obecná populace	Posoudit volnočasové aktivity mládeže ve městech	Na volnočasové aktivity, včetně sportovních, mají vliv různé proměnné, jako např. demografické charakteristiky nebo socioekonomický status rodičů
Ferreira et al. (2006)	Obecná populace	Přehled studií environmentálních korelátů FA	Souvislost FA s rodinnými proměnnými, např. otcovou FA, nejvyšší dosaženým vzděláním matky, rodinnými příjmy
Rushovich et al. (2006)	Dívky	Posoudit vztah mezi nekontrolovaným volným časem a FA	Dívky trávící více času bez dozoru rodičů věnovaly méně času organizovaným aktivitám, ale vykazovaly vyšší míru FA
Davison a Schmalz (2006)	Obecná populace	Posoudit míru vlivu sociální opory u skupiny ohrožené nízkou mírou FA	Těsnější vztah mezi sociální podporou FA u osob ohrožených nízkou mírou FA
Barnett (2008)	Obecná populace a jejich rodiče	Předikovat účast v mimoškolních volnočasových aktivitách (včetně sportovních)	Vliv rozličných proměnných – např. pohlaví sourozence, velikosti rodiny, výše rodinných příjmů, nejvyššího

			dosaženého vzdělání rodičů nebo zaměstnanosti
Brockman et al. (2009)	Obecná populace	Posoudit rodinné a socioekonomické vlivy na FA	Různé druhy rodinné podpory FA v závislosti na socioekonomickém statusu (SES); vyšší SES častěji asociován s organizovaným sportem
Ulrich-French a Smith (2009)	Fotbalisti a fotbalistky	Posoudit sociální a motivační prediktory pokračování ve sportovní aktivitě	Kvalita vztahu s matkou v kombinaci s dalšími proměnnými ovlivňují setrvávání ve fotbalovém týmu
Holt et al. (2009)	Rodiče a jejich sportující děti – dívky	Posoudit na daném vzorku výchovné styly a praktiky	Podpora autonomie ze strany rodičů je asociována s vhodnou strukturou v organizaci času a vice versa
Sagar a Lavallee (2010)	Sportující chlapeci a dívky a jejich rodiče	Posoudit příčiny strachu z neúspěchu	Význam mají tresty, kontrolující výchova a vysoká očekávání ze strany rodičů
Crawford et al. (2010)	Obecná populace	Vliv rodiny a sousedství na body mass index (BMI) a FA během 5 let	Řada zjištění, vliv mají u chlapců např. nejvyšší dosažené vzdělání matky, jejich modelové chování, zda jsou rodiče sezdáni; u dívek např. zda mají sourozence, otcovská FA, modelové chování
Edwardson a Gorely (2010)	Obecná populace	Systematický přehled rodičovských vlivů na FA	Rodiče mají významný vliv na FA prostřednictvím přímé angažovanosti, modelového chování a také např. tak, že děti dopraví na místo nebo je ve FA podporují
Cleland et al. (2011)	Obecná populace	Dlouhodobá studie rodinné FA	Zjištěna souvislost mezi rodinným prostředím a FA, např. modelové chování matek směrem k chlapcům, otcovské posilující chování a FA chlapců, přímá podpora ze strany otců; v případě matek a dcer je významná přímá participace matek
Jacobi et al. (2011)	Obecná populace, (děti, rodiče, sourozenci)	Posoudit souvislost mezi FA rodičů a jejich dětí	Nejtěsnější korelace mezi sourozenci, v případě rodičů a dětí významná u matek, zejména u matek a dcer, u otců prakticky neexistující
Sapieja, Dunn a Holt (2011)	Fotbalisti	Souvislost mezi perfekcionismem a výchovným stylem	„Zdravá“ forma perfekcionismu a absence perfekcionismu korelovaly

			s vnímanými autoritářstvím rodičů
Duncan, Strycker a Chaumeton (2011)	Afroamerické, latinoamerické a bělošské dívky	Posoudit osobní, rodinné a vrstevnické koreláty obecné aktivity a FA	Sociální podpora ze strany rodičů má vliv na FA
Simpkins a Fredricks (2012)	Obecná populace (mládež, matky, učitelé)	Ověřit expektanční teorii	Přesvědčení matek ohledně sportu predikovala chování dětí po jednom roce
Chan, Lonsdale a Fung (2012)	Plavci a plavkyně	Posoudit vliv trenérů, rodičů a vrstevníků na motivaci sportovců	Sociální vliv matek byl silnější v dětství než v později v adolescenci
Ede et al. (2012)	Hokejisté	Posoudit vnímanou rodičovskou podporu	Rodiče využívají více chvály a chápajícího chování než aktivní angažovanosti nebo direktivního jednání; hokejisté chtějí více přímé angažovanosti a direktivního chování ze strany obou rodičů
Isgor et al. (2013)	Obecná populace (mládež a rodiče)	Posoudit souvislost mezi FA otců a jejich dětí	FA otců je pozitivně koreluje s FA dětí
Craig, Cameron a Tudor-Locke (2013)	Obecná populace (mládež a rodiče)	Posoudit souvislost mezi FA rodičů a jejich dětí	FA rodičů pozitivně koreluje s FA dětí
Coledam et al. (2014)	Obecná populace	Posoudit souvislost mezi FA a dalšími proměnnými	FA dětí koreluje např. s nejvyšším dosaženým vzděláním rodičů
Brunet et al. (2014)	Bělošské děti s alespoň jedním obézním rodičem	Posoudit rodičovskou podporu a FA u dětí s rizikem obezity	Vnímaná podpora ze strany otců pozitivně korelovala s FA u neobézních dívek
Lam a McHale (2015)	Prvorozené a druhorozené děti a jejich rodiče z dělnické a střední třídy	Posoudit vývojové a rodinné koreláty FA ve volném čase	Pozitivní souvislost mezi FA rodičů a jejich dětí, riziko poklesu FA především u dívek
Berge et al. (2015)	Obecná populace (mládež a jejich rodiče)	Posoudit prevalenci rozhovorů mezi rodiči a jejich dětmi, které se týkají jídla, FA a tělesné hmotnosti a zjistit souvislost s BMI, stravovacími návyky, FA a	O zdravém stravování a FA se více bavili otcové se syny a matky s dcerami; rodiče s nízkým SES z některých minorit mluvili častěji o tělesné hmotnosti a rozměrech
Dorsch, Smith a Dotterer (2016)	Sportovci a jejich rodiče	Posoudit individuální, vztahové a kontextové faktory související s podporou a tlakem v organizovaných sportovních aktivitách	Adaptivními faktory jsou rodičovská vřelost, pozitivní emoce
Kwon et al. (2016)	Rodiče	Posoudit rodičovské proměnné související s udržení zdravé FA	V rodinách s nízkým SES může být při podpoře FA důležitá role otce

Dunn et al. (2016)	Sportovci a jejich rodiče	Posoudit vliv rodinných finančních investic na vnímaný sociální tlak, potěšení a závazek k pokračování v organizovaném sportu	Finanční investice predikují závazek na straně dětí, moderujícími proměnnými jsou vnímaná tlak a potěšení ze sportu
Janssen et al. (2017)	Obecná populace (rodiče a děti)	Posoudit temperamentové prediktory FA	Temperament dítěte má vliv na to, jak rodiče vnímají optimální míru FA svých dětí
Ruiz-Juan, Baena-Extremera, Granero-Gallegos (2017)	Obecná populace ze tří států	Posoudit vliv socializačních činitelů na FA	Nepodporující rodiče na Kostarice, ale neaktivnější studenti; v Mexiku převaha neaktivních studentů, žádné socializační prediktory FA; ve Španělsku nejvíce FA a tréninků, nepodporující rodiče s vrstevníky prediktory nízké FA
Robbins et al. (2018)	Dívky	Posoudit zdroje a typy sociální podpory pro FA u dívek	Různé formy sociální podpory, vyjma povzbuzování, pozitivně korelovaly s FA; dívky v pubertě získávaly nejvíce podpory ze strany matek
Langøy et al. (2019)	Obecná populace	Posoudit souvislost mezi strukturou rodiny, FA a časem u obrazovek	Samoživitelsví nebo nová rodina (jeden nevlastní rodič) jsou proměnné snižující FA
Loh et al. (2019)	Obecná populace	Sousedství a sociální podpora a jejich vliv na FA	Vliv sousedství na FA je silnější, pokud existuje sociální podpora ze strany sourozenců nebo vrstevníků
Danioni a Barni (2019)	Sportující chlapci a dívky	Posoudit souvislosti mezi rodičovskými hodnotami, vnímaným motivačním klimatem a antisociálním chováním ve sportu	Nejvýznamnějšími prediktory antisociálního chování bylo motivační klima a hodnoty matek – důraz na výkon a status pozitivně korelovaly s antisociálním chováním; vliv měli i trenéři
Rhodes et al. (2020)	-	Vytvořit konsenzuální vědecký názor na roli primární rodiny v PA, a dalším chování dětí	Rodina má na FA významný vliv a musí být brána v potaz celý rodinný systém

Tabulka 3. Základní charakteristika zahrnutých studií

Poslední zahrnutý příspěvek, Rhodes et al. (2020), není výzkumnou zprávou ale výstupem expertního panelu, kterých vycházel z šesti přehledů literatury.

4.3.1 Výzkumné soubory

Níže je uvedena tabulka, která hodnotí výzkumné soubory jednotlivých zahrnutých studií. Uveden je vždy počet účastníků, kdy obecně platí, že čím vyšší je tento počet, tím pro kvantitativní zpracování dat, a především testování statistických hypotéz, lépe. Záleží také na reprezentativnosti výzkumného souboru, z pohledu předmětu tohoto textu se jako ideální jeví soubory pocházející z obecné populace, tj. soubory, kde účastníci nereprezentují nějakou specifickou skupinu. Z tohoto důvodu některé studie do analýzy nebyly zahrnuty. Příkladem nesplnění kritéria je, když jsou zastoupeni např. jen sportovci, participanti jednoho pohlaví nebo socioekonomicky specifickí participanti – např. Simpkins, Fredricks a Eccles (2012) vysloveně uvádějí, že vzorek sestával z bělošských osob ze střední socioekonomické vrstvy. Na straně druhé může být při zkoumání určitého konkrétního sportu, např. plavání, výhodné disponovat specifickým souborem (viz např. Chan, Lonsdale & Fung, 2012).

Sloupec „Více zdrojů dat“ odráží, zda bylo kromě sebeposouzení zahrnuto i posouzení druhým člověkem, případně zda kromě sebeposouzení (typicky prostřednictvím dotazníků nebo škál) byla zahrnuta i nějaká „objektivní“ metoda, jako např. měření tělesné hmotnosti nebo měření kroků prostřednictvím krokoměru. Dotazníky a škály podléhají riziku určitých chyb (jako např. riziku sociální desirability), které u „objektivních“ není nebo je minimalizováno. Kritérium pro více zdrojů dat bylo splněno i tehdy, pokud šlo o přehledovou studii (viz Edwardson & Gorely, 2010; Ferereira et al., 2006). V těchto případech nebylo vyplněno, zda bylo splněno kritérium obecné populace.

V situaci, kdy bylo využito více zdrojů dat, typicky rodiny nebo sourozenecké dyády, byli uvedeni všichni zúčastnění jedinci, nikoli pouze např. počet rodin. Craig, Cameron a Tudor-Locke (2013) uvádějí, že jejich studie se zúčastnilo 539 dětí a vždy „alespoň jeden rodič“, a proto bylo toto číslo vynásobeno dvěma a uvedeno „+“, protože nelze říci, o kolik bylo výsledné číslo vyšší.

Autor, rok	Počet účastníků	Více zdrojů dat	Kritérium obecné populace
Martin, Dale a Jackson (2001)	N = 239	Ano	Ne
Wuerth, Lee a Alfermann (2002)	N = 347	Ano	Ne
Duncan et al. (2004)	N = 930	Ano	Ano
Ulrich-French a Smith (2006)	N = 186	Ne	Ne
Pedersen (2005)	N = 1430	Ne	Ano
Ferreira et al. (2006)	N = 25 (studii)	Ano	-
Rushovich et al. (2006)	N = 1422	Ano	Ne
Davison a Schmalz (2006)	N = 202	Ne	Ano
Barnett (2008)	N = 216	Ano	Ano
Brockman et al. (2009)	N = 113	Ne	Ano
Ulrich-French a Smith (2009)	N = 148	Ne	Ne
Holt et al. (2009)	N = 90	Ano	Ne
Sagar a Lavallee (2010)	N = 9	Ano	Ne
Crawford et al. (2010)	N = 301	Ano	Ano
Edwardson a Gorely (2010)	N = 96 (studii)	Ano	-
Cleland et al. (2011)	N = 350	Ano	Ano
Jacobi et al. (2011)	N = 1151	Ano	Ano
Sapieja, Dunn a Holt (2011)	N = 194	Ano	Ne
Duncan, Strycker a Chaumeton (2011)	N = 372	Ano	Ne
Simpkins, Fredricks a Eccles (2012)	N = 723	Ano	Ne
Chan, Lonsdale a Fung (2012)	N = 408	Ne	Ne
Ede et al. (2012)	N = 58	Ne	Ne
Isgor et al. (2013)	N = 887	Ano	Ano
Craig, Cameron a Tudor-Locke (2013)	N = 1078+	Ano	Ano
Coledam et al. (2014)	N = 738	Ne	Ano
Brunet et al. (2014)	N = 560	Ano	Ne
Lam a McHale (2015)	N = 402	Ano	Ne
Berge et al. (2015)	N = 5606	Ano	Ano
Dorsch, Smith a Dotterer (2016)	N = 201	Ano	Ne
Kwon et al. (2016)	N = 408	Ano	Ano
Dunn et al. (2016)	N = 326	Ano	Ne
Janssen et al. (2017)	N = 206	Ano	Ano
Ruiz-Juan, Baena-Extremera, Granero-Gallegos (2017)	N = 2168	Ne	Ano
Robbins et al. (2018)	N = 1519	Ano	Ne
Langøy et al. (2019)	N = 4509	Ne	Ano
Loh et al. (2019)	N = 358	Ano	Ano
Danioni a Barni (2019)	N = 172	Ne	Ne
Rhodes et al. (2020)	-	Ano	-

Tabulka 4. Zhodnocení výzkumných souborů zahrnutých studií

Celkově lze říci, že ještě exaktnějšího zhodnocení výzkumných souborů z jednotlivých studií by bylo možné docílit, pokud by byl zaznamenán způsob výběru výzkumného souboru.

V některých studiích ale tyto údaje chybí, jiné odkazují např. na další studie, z nichž byla data čerpána, přičemž tyto „primární“ studie nemusejí být v databázi dostupné. Stěží lze uvažovat

o jakékoliv reprezentativnosti u vzorků malých, jako je tomu např. ve studii Sagar a Lavallee (2010).

4.3.2 Výzkumné designy a výzkumné nástroje

Pokud ve studii není vysloveně uveden název standardizované metody, jako je tomu např. u Crawford et al. (2010), kde se objevuje pouze pojem dotazník, pak bylo vyhodnoceno, že standardizovaná metoda nebyla použita. Např. Duncan et al. (2004) zvolili pouze položky ze standardizovaných nástrojů, čímž není garantována validita a reliabilita měření jako celku, a proto je u této studie v příslušném sloupci uvedeno „Ne“.

Jako observační studie jsou níže popsány výzkumné designy analytické, kde byl výzkumný soubor, popřípadě soubor s podskupinami, dále byly sledovány vybrané proměnné, skupiny mohly být porovnávány, ale studie neměla experimentální design.

Autor, rok	Design	Použití standardizovaného nástroje
Martin, Dale a Jackson (2001)	Observační studie	Ano
Wuerth, Lee a Alfermann (2002)	Longitudinální studie	Ano
Duncan et al. (2004)	Observační studie	Ne
Ulrich-French a Smith (2006)	Observační studie	Ano
Pedersen (2005)	Průřezová studie	Ne
Ferreira et al. (2006)	Systematický přehled	-
Rushovich et al. (2006)	Observační studie	Ano
Davison a Schmalz (2006)	Observační studie	Ano
Barnett (2008)	Observační studie	?
Brockman et al. (2009)	Ohnisková skupina	Ne
Ulrich-French a Smith (2009)	Observační studie	Ano
Holt et al. (2009)	Observační studie	Ne
Sagar a Lavallee (2010)	Série případů	Ne
Crawford et al. (2010)	Longitudinální studie	Ne
Edwardson a Gorely (2010)	Systematický přehled	-
Cleland et al. (2011)	Longitudinální studie	Ne
Jacobi et al. (2011)	Observační studie	Ano
Sapieja, Dunn a Holt (2011)	Observační studie	Ano
Duncan, Strycker a Chaumeton (2011)	Observační studie	Ano
Simpkins, Fredricks a Eccles (2012)	Longitudinální studie	Ne
Chan, Lonsdale a Fung (2012)	Observační studie	Ano
Ede et al. (2012)	Observační studie	Ano
Isgor et al. (2013)	Longitudinální studie	Ne
Craig, Cameron a Tudor-Locke (2013)	Observační studie	Ne
Coledam et al. (2014)	Observační studie	Ne

Brunet et al. (2014)	Observační studie	Ne
Lam a McHale (2015)	Longitudinální studie	Ne
Berge et al. (2015)	Observační studie	Ano
Dorsch, Smith a Dotterer (2016)	Průřezová studie	Ano
Kwon et al. (2016)	Longitudinální studie	Ano
Dunn et al. (2016)	Observační studie	Ano
Janssen et al. (2017)	Longitudinální studie	Ano
Ruiz-Juan, Baena-Extremera, Granero-Gallegos (2017)	Observační studie	Ano
Robbins et al. (2018)	Observační studie	Ne
Langøy et al. (2019)	Observační studie	Ano
Loh et al. (2019)	Observační studie	Ano
Danioni a Barni (2019)	Observační studie	Ano
Rhodes et al. (2020)	Názor expertů na základě systematických přehledů	-

Tabulka 5. Zhodnocení výzkumných designů a užití standardizovaných nástrojů

Skutečnost, že ve studii nebyl použit standardizovaný nástroj, nemusí být vždy jejím negativem. V některých případech, jako je např. příspěvek Holt et al. (2009), se doslova nabízí využití některé ze standardizovaných testových metod – v případě výchovných stylů a dalších praktik je dostupná celá řada metod s uspokojivými psychometrickými ukazateli a je otázkou, proč bylo přistoupeno k poměrně pracné sérii ad hoc rozhovorů.

4.3.3 Hodnocení studií

Zahrnuté studie byly nejprve hodnoceny z hlediska počtu účastníků. Vynechány byly systematické přehledy a expertní panel. Za tímto účelem byly vytvořeny popisné statistiky. Aritmetický průměr počtu účastníků výzkumů je 800,77. Důležité je zohlednit, že toto číslo zahrnuje nejen děti či dospívající, ale někdy také rodiče, jiné dospělé osoby nebo sourozence. Studie s nejnižším počtem účastníků (Sagar & Lavalley, 2010) zahrnovala pouze 9 respondentů, zatímco studie s nejvyšším počtem respondentů (Berge et al., 2015) se zúčastnilo 5606 osob. Medián počtu respondentů je 358, modus pak 408, směrodatná odchylka 1181,79.

Celkem 27 studií pracovalo s více zdroji dat, tj. kromě sebesouzení i posouzení druhým člověkem anebo kromě dotazníkové metody i použití „objektivních“ metod měření, jako jsou pedometry nebo měření tělesné hmotnosti. Nelze říci, že by nějaká konkrétní metoda byla výzkumníky oblíbená, že by se objevovala často.

Kritérium obecné populace splňovalo 19 studií, přičemž jak bylo uvedeno výše, systematické přehledy a expertní panel nebyly v tomto případě hodnoceny. Někjaký typ standardizovaného nástroje byl použit v celkem 20 studiích. Pokud jde o výzkumný design, zahrnuto bylo celkem 23 studií, které byly zjednodušeně označeny jako observační studie, dále bylo zahrnuto 8 studií longitudinálních, 2 průřezové, 2 systematické přehledy, 1 ohnisková skupina, 1 expertní panel, 1 série případů (kazuistik).

Celkem 5 studií obsahovalo více zdrojů dat, pracovalo s výzkumným souborem z obecné populace a zároveň aplikovaly nějaký typ standardizovaného nástroje. Jedná se o studie Jacobi et al. (2011), Berge et al. (2015), Kwon et al. (2016), Janssen et al. (2017) a Loh et al. (2019). Výsledky těchto studií budou podrobněji popsány níže.

Co se týče nejčastěji zkoumaných proměnných, lze rodinné proměnné rozdělit na strukturální a dynamické. Strukturální rodinné proměnné se vztahují k složení rodiny (kolik má členů, zda jsou rodiče sezdáni, zda jde o rodinu samoživitele), dynamické proměnné pak souvisí s rodinnými vztahy (např. jaké rodiče uplatňují výchovné styly a praktiky, jaká je hierarchie jejich hodnot, zda a jak vyjadřují svým dětem sociální podporu). Jako samostatnou proměnnou lze uvést SES – typicky měřený jako nejvyšší dosažené vzdělání rodičů, jejich povolání či zaměstnání a finanční příjmy. SES se ve studiích objevuje jako proměnná, kterou se výzkumníci snaží zkoumat primárně (viz např. Brockman et al., 2009), očekávají její vliv (viz např. Berge et al., 2015; Kwon et al., 2016) nebo jako proměnná, kterou výzkumníci kontrolují při sestavování výzkumného souboru (viz např. Lam & McHale, 2015).

Jednoznačně nejčastěji zkoumanou rodinnou proměnnou ve vztahu k fyzické aktivitě byla rodičovská podpora v různých formách. Tuto zkoumaly studie Wuerth, Lee a Alfermann (2002), Davison a Schmalz (2006), Brockman et al. (2009), Edwardson a Gorely (2010), Cleland et al. (2011), Duncan, Strycker a Chaumeton (2011), Ede et al. (2012), Brunet et al. (2014), Berge et al. (2015), Kwon et al. (2016), Dunn et al. (2016), Ruiz-Juan, Baena-Extremera, Granero-Gallegos (2017), Robbins et al. (2018).

Hovořit lze i o přímé a nepřímé sociální podpoře. Jako příklad nepřímé sociální podpory fyzické aktivity dětí lze uvést modelové chování rodičů – pokud rodič sám sportuje, jde dítěti příkladem ve smyslu sociálního učení (observační učení, zástupné zpeřňování apod.), čímž u dítěte zpeřňuje tendenci sportovat. V tomto smyslu lze uvést studie Ferreira et al. (2006),

Crawford et al. (2010), respektive některé jiné z výše uvedených, kde bylo modelové chování přímo v abstraktu nebo fulltextu uvedeno. Jako příklad přímé rodičovské podpory lze konceptualizovat i finanční investice do sportovních aktivit dětí (Dunn et al., 2016).

Rodičovská podpora souvisí s výchovnými styly a praktikami, respektive by bylo možné ji podřadit těmto zobecněným kategoriím. V odborné literatuře bývá do tématu rodičovských výchovných stylů řazen také vztah vztahu mezi rodičem a dítětem (míra vřelosti apod.). Lze tedy říci, že výchovnými styly, respektive vztahy mezi rodiči a jejich dětmi se v souvislosti s fyzickou aktivitou dětí zabývaly následující studie: Ulrich-French a Smith (2006), Rushovich et al. (2006), Ulrich-French a Smith (2009), Holt et al. (2009), Sagar a Lavallee (2010), Sapieja, Dunn a Holt (2011), Chan, Lonsdale a Fung (2012), Dorsch, Smith a Dotterer (2016).

Strukturální rodinné proměnné byly primárně zkoumány méně, uvést lze studie Barnett (2008) a Langøy et al. (2019). Také rodičovské kognice, kam lze řadit preference, přesvědčení nebo hodnoty, nebyly primárně zkoumány často – jde o studie Martin, Dale a Jackson (2001), Danioni a Barni (2019). Specifická je studie Janssen et al. (2017), která – jak bylo uvedeno výše – mohla být z výčtu z formálních důvodů vyřazena, ale byla za účelem ilustrace specifického vztahu mezi biologickou a vztahovou proměnnou ponechána.

Poměrně často ovšem byly zkoumány různé typy statistických souvislostí, korelací. V tomto smyslu lze uvést práce Duncan et al. (2004), Jacobi et al. (2011), Isgor et al. (2013), Craig, Cameron a Tudor-Locke (2013), Coledam et al. (2014), Lam a McHale (2015).

4.3.4 Shrnutí vybraných studií

Jacobi et al. (2011) zkoumali korelace mezi FA dětí, jejich sourozenců a jejich rodičů, přičemž měření probíhalo s využitím pedometru. Využit byl dále dotazník Modifiable Activity Questionnaire (MAQ), který administrovali trénovaní examinátoři. Dále byla měřena tělesná hmotnost a výška. Již výše bylo uvedeno, že nejvýznamnější pozitivní korelace ($r = 0,28$, 95 % CI: 0,17-0,38) byla zjištěna mezi sourozenci, významná pak mezi matkami a jejich dětmi ($r = 0,21$, 95% CI: 0,12-0,30), především pak mezi matkami a dcerami ($r = 0,24$, 95% CI: 0,12-0,36). Korelace mezi výkony matek a dětí byly významné i po přechodu z dětství do adolescence. Autoři doporučují dále prozkoumat tento vliv matek.

Berge et al. (2015) se zaměřovali na specifické téma, a sice rozhovory rodičů s adolescentním dětmi ohledně jídla, FA a tělesné hmotnosti. Autoři vycházejí z předpokladu, že rozhovory rodičů a dětí na uvedená témata mají vliv chování dětí. Objevily se zde nejen specifika u etnických minorit, ale také specifika podmíněná genderově, respektive vyplývající z genderové socializace – otcové hovořili na daná témata častěji se syny než se svými dcerami, u matek byl zjištěn podobný statisticky signifikantní rozdíl. V tabulce 2 bylo také uvedeno, že roli hrál SES – např. matky s nižším vzděláním častěji, než matky s vyšším vzděláním hovořily se svými dětmi o nutnosti více cvičit a kontrolovat tělesnou hmotnost. Zde lze konstatovat, že příčinou mohl být méně aktivní životní styl, respektive vyšší tělesná hmotnost dětí z rodin s nižším SES. Autoři uvádějí důležitý poznatek, a sice že nebyl zjištěn konzistentní vztah mezi rozhovory adolescentů a jejich rodičů ohledně FA.

Kwon et al. (2016) identifikovali latentní socioekonomicky definované skupiny, které souvisel s FA během dětství a adolescence. Skupina s vysokým SES – pravidelná FA matek i otců. Skupina s nižším SES pravidelnou FA otců. Skupina nízkým SES a chybějící FA otců. Ze statistické analýzy autoři vyvodili, že pravděpodobnost FA dětí je vyšší s vyšším SES a také zjistili, že pravděpodobnost, že dítě přestane sportovat, byla vyšší ve skupině s nižším SES (OR = 0,38, 95% CI: 0,20-0,72). Nižší míra rodičovské podpory byla asociována s vyšší pravděpodobností, že dítě přestane sportovat (OR = 0,34, 95 % CI: 0,22-0,54). Jako relativně efektivnější se ukázala podpora, kdy rodič dítě oceňuje za jeho sportovní výkony než podpora, kdy rodič dítěti nějakým způsobem sděluje, aby ve sportu pokračovalo.

Janssen et al. (2017) se zaměřovaly na téma zdánlivě vzdálené a původně bylo v úvaze tuto studii vyřadit. Ovšem autoři sekundárně ukazují na zajímavý fenomén – temperament dítěte, jakožto vrozená dispoziční charakteristika, má vliv na to, jaké návyky stran PA si dítě bude formovat, ovšem rodiče na typ temperamentu dítěte reagují a na jeho základě volí typy PA pro dítě.

Loh et al. (2019) analyzovali souvislost mezi zástavbou a FA, přičemž jako moderující proměnné zkoumali bezpečnost v sousedství a sociální podporu. Charakteristiky sousedství, jako např. přítomnost rekreačních zařízení, jejich dostupnost nebo hustota osídlení, měly vliv na FA, avšak tento vztah byl moderován podporou ze strany sourozenců či vrstevníků. Zajímavým zjištěním je, že rodičovská podpora FA vztah mezi charakteristikami sousedství a FA adolescentů neovlivňovala.

Dále je vhodné podrobněji rozepsat výsledky systematických přehledů. Ferreira et al. (2006) analyzovali 150 studií zaměřených na environmentální koreláty FA, které byly publikovány během uplynulých 25 let. Jak již bylo uvedeno výše, nejvýznamnější vliv byl identifikován u otcovské FA (modelující vliv). Dále byly důležité proměnné čas trávený venku, školní politika týkající se FA, sociální podpora od významných druhých, úroveň dosaženého vzdělání matek, rodinné finanční příjmy nebo všeobecný (neodborný) vzdělávací obor. Edwardson a Gorely (2010) v systematickém přehledu rovněž zdůrazňují sociální podporu ze strany rodičů a její vliv na FA dětí. Konkrétně autoři uvádějí přímou angažovanost rodičů (kdy oni sami sportují), dopravu na místo, kde má dítě sportovat, modelové chování a různé formy povzbuzování.

5 DISKUZE

Výše uvedený systematický přehled má jisté limity, které je dobré reflektovat. Co se týče výzkumných souborů, často v nich byli zařazeni adolescenti i děti, což výše podrobněji s ohledem na výsledky nebylo rozepsáno. V tomto smyslu by bylo vhodné vypracovat podrobnější analýzu, neboť může být významný rozdíl mezi zjištěními získanými např. s respondenty průměrného věku 11 let a respondenty s průměrným věkem 15 let. S tím, že věkové intervaly nejsou zcela konsenzuálně vymezeny a výzkumníci někdy do studií zařazují respondenty arbitrárně, souvisí věkové charakteristiky respondentů začleněných studií. Studie v tomto směru byly vcelku heterogenní.

Určitý problém při interpretaci začleněných studií může znamenat také nekonsenzuální pojetí pohybové aktivity – zatímco někdy je tímto pojmem myšlena pohybová aktivita jako taková, jindy např. konkrétní organizovaná sportovní aktivita. I tyto konceptuální nuance mohou být problematické při interpretaci začleněných studií.

Určité nepřesnosti se mohly objevit při hodnocení výzkumných designů studií. Zatímco některé studie uvádějí výzkumný design již v názvu (nejčastěji longitudinální studie), jiné jej explicitně nezmíní ani ve fulltextu. Pokud jde o termín observační studie, ten byl v některých případech použit volněji a není pro účely tohoto textu konkrétně vymezen.

Problémem bylo také určení, zda jsou respondenti z obecné populace. Pro účely textu tím bylo myšleno, že výzkumný soubor nebyl sestaven z osob etnicky, socioekonomicky, genderově nebo co do fyzické aktivity specifických. Aby se ovšem jednalo o obecnou populaci, musela by být využita adekvátní metoda výběru respondentů – např. metoda obsahující princip znáhodnění a zároveň vytvářející kvóty dle populace, aby byl soubor reprezentativní. Tomu tak v některých případech, kdy bylo vyhodnoceno, že se jedná o respondenty z obecné populace, nebylo. Autoři v některých případech ani neuvádějí, jakým způsobem probíhal výběr respondentů. Data mohou být zkreslena i tím, že někteří badatelé respondentům nabízeli za účast ve výzkumu finanční odměny. Zkreslení může být dáno také specifickou lokalitou – bylo tak nutné dohledat, zda se např. škola, jejímiž žáky respondenti byli, nenachází v nějaké sociálně znevýhodněné nebo naopak „luxusní“ lokalitě.

Pokud jde o užití standardizovaných nástrojů, jde o jistou garanci reliability a validity, ale jak bylo uvedeno již výše – proměnné týkající se fyzické aktivity mohou být dobře (i lépe) měřeny přímo, jako např. krokoměrem. Standardizované testové metody jsou užitečné především tehdy, pokud nejsou měřeny jen přímé ukazatele fyzické aktivity nebo sociodemografické proměnné, ale i nějaké specifičtější hypotetické proměnné, jako jsou např. výchovné styly nebo rodičovská podpora.

Systematický přehled by tak bylo možné vylepšit podrobnější klasifikací jednotlivých studií a také využitím většího počtu vědeckých databází. Pokud by byl uplatněn exaktnější postup, pak by do přehledu z databáze Ebsco Academic Search Ultimate bylo zařazeno méně studií (např. by byly vyřazeny některé ze studií, které se zvoleným tématem nezabývají přímo nebo studie s malým počtem respondentů), ale zároveň by byly zařazeny studie z jiných databází a bylo by možné vypočítat např. velikost účinku (*effect size*). Některé ze zařazených studií by hodnotitel navíc mohl považovat za neaktuální.

6 ZÁVĚR

Lze konstatovat, že se podařilo provést rešerši relevantních studií v databázi Ebsco Academic Search Ultimate, které se zaměřují na problematiku vlivu rodinného prostředí na sportovní aktivitu dětí ve věku 11 až 15 let. Popsány byly studie dle použité metodologie, výzkumných souborů a výzkumných nástrojů. Co se týče zkoumaných proměnných, tyto lze rozdělit na strukturální, dynamické a další, především pak socioekonomický status a kontextuální proměnné, jako je např. etnicita nebo susedství. Nejčastěji zkoumanou proměnnou byla rodičovská podpora, která může nabývat přímých a nepřímých forem. Příkladem přímých forem je povzbuzování dětí k tomu, aby zahájily sportovní aktivitu, pokračovaly v ní nebo oceňování jejich sportovních úspěchů. Jako příklad nepřímé sociální podpory je možné uvést modelové chování, kdy rodič sám sportuje a je „dítěti příkladem“. Další důležitou proměnnou, která ovšem se sociální podporou souvisí, jsou rodičovské výchovné styly. Výše byly uvedeny některé další proměnné, které byly do výzkumů zahrnuty. Ne vždy se začleněné studie na popisované proměnné zaměřovaly primárně, tj. pro účely tohoto textu byl jejich kvalitativní popis extrahován.

Výzkumné soubory, jejichž data badatelé ve výzkumech analyzovali, jsou heterogenní etnicky, socioekonomicky, kulturně i z hlediska zdravotního nebo z hlediska fyzické aktivity. Nelze říci, že by výzkumníci preferovali konkrétní nástroj měření – ve studiích se objevovaly dotazníky, škály, rozhovory, objektivní měření a jiné způsoby sběru dat.

Celkově je možné konstatovat, že z hlediska vlivu rodiny na sportovní aktivitu dětí má velký význam rodičovská podpora sportovní aktivity, přičemž její posuzování či plánování je vhodné realizovat nejen s ohledem na věkové charakteristiky dětí, ale také s ohledem na výchovné styly, socioekonomický status rodiny, její etnicitu nebo místo bydliště. Důležité je také reflektovat strukturální charakteristiky rodiny – zejména zda má dítě sourozence a zda se sourozenec věnuje sportovní aktivitě. Ukazuje se, že sociální podporu má také genderový atribut – otcové a matky se dle výzkumů vztahují různě ke svým dětem v závislosti na jejich pohlaví.

Předložený systematický přehled má jisté metodologické nedostatky, které se netýkají ani tak procesu vyhledávání v databázi, jako spíše třídění a hodnocení začleněných studií. Tyto nedostatky jsou reflektovány v kapitole Diskuze a doporučeny jsou i nápravné postupy.

7 SOUHRN

Prostřednictvím elektronické databáze Ebsco Academic Search Ultimate, specifických klíčových slov a filtrů bylo získáno celkem 202 relevantních studií, které se přímo či nepřímo zaměřují na problematiku sportovní aktivity dětí ve věku 11-15 let a jejich rodinné prostředí. Tyto studie byly dále podrobeny třídění a analyzovány z hlediska nejčastěji zkoumaných proměnných, charakteru výzkumných souborů a užitých výzkumných metod. Nejčastěji byl zkoumán vztah mezi sportovní aktivitou dětí a sociální podporou ze strany rodiny. Ukazuje se, že roli hrají různé moderující proměnné, jako například socioekonomický status rodiny, pohlaví rodiče nebo pohlaví dítěte. Úvahy o vlivu rodinného prostředí na sportovní aktivitu dětí tak nemohou být oproštěny od moderujících či kontextuálních proměnných. Navrženy jsou postupy, jak případný navazující systematický přehled vylepšit.

8 SUMMARY

A total of 202 relevant studies were obtained through the scientific database Ebsco Academic Search Ultimate using specific keywords and filters, which directly or indirectly focus on the issue of physical activity of children aged 11-15 and their family environment. These studies were further classified and analyzed in terms of the most frequently examined variables, the nature of the research samples and the research methods used. The relationship between children's physical activity and family social support was most often examined. Various moderating variables, such as the socioeconomic status of the family, the sex of the parent or the sex of the child, appear to play a role. It seems that research on the influence of the family environment on children's physical activity cannot be exempted from moderating or contextual variables. Procedures are proposed to improve any subsequent systematic overview.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Barnett, L. A. (2008). Predicting youth participation in extracurricular recreational activities: Relationships with individual, parent, and family characteristics. *Journal of Park & Recreation Administration*, 26(2), 28–60.
- Berge, J. M., MacLehose, R. F., Loth, K. A., Eisenberg, M. E., Fulkerson, J. A., & Neumark-Sztainer, D. (2015). Parent-adolescent conversations about eating, physical activity and weight: prevalence across sociodemographic characteristics and associations with adolescent weight and weight-related behaviors. *Journal of behavioral medicine*, 38(1), 122-135.
- Blažej, A. (2019). *Motivace dětí a mládeže ve sportu*. Masarykova univerzita.
- Brockman, R., Jago, R., Fox, K. R., Thompson, J. L., Cartwright, K., & Page, A. S. (2009). “Get off the sofa and go and play”: family and socioeconomic influences on the physical activity of 10-11 year old children. *BMC Public Health*, 9, 253. <https://doi-org.ezproxy.muni.cz/10.1186/1471-2458-9-253>
- Cleland V, Timperio A, Salmon J, Hume C, Telford A, Crawford D. A longitudinal study of the family physical activity environment and physical activity among youth. *Am J Health Promot.* 2011;25(3):159-167. doi:10.4278/ajhp.090303-QUAN-93.
- Coledam, D. H. C., Ferraiol, P. F., Júnior, R. P., Ribeiro, E. A. G., Ferreira, M. A. C., & de Oliveira, A. R. (2014). Agreement between two cutoff points for physical activity and associated factors in young individuals. *Revista Paulista de Pediatria (English Edition)*, 32(3), 215-222.
- Craig, C. L., Cameron, C., & Tudor-Locke, C. (2013). Relationship between parent and child pedometer-determined physical activity: a sub-study of the CANPLAY surveillance study. *The international journal of behavioral nutrition and physical activity*, 10, 8. <https://doi.org/10.1186/1479-5868-10-8>
- Crawford, D., Cleland, V., Timperio, A., Salmon, J., Andrianopoulos, N., Roberts, R., Giles-Corti, B., Baur, L., & Ball, K. (2010). The longitudinal influence of home and neighbourhood environments on children's body mass index and physical activity over 5 years: the CLAN study. *International journal of obesity (2005)*, 34(7), 1177–1187. <https://doi.org/10.1038/ijo.2010.57>
- Čáp, J. (n.d.). *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy* (1. vyd.). ISV – nakladatelství.
- Danioni, F. V., & Barni, D. (2019). Parents’ Sport Socialization Values, Perceived Motivational Climate and Adolescents’ Antisocial Behaviors. *Europe’s Journal of Psychology*, 15(4), 754-772.

- Davison, K. K., & Schmalz, D. L. (2006). Youth at risk of physical inactivity may benefit more from activity-related support than youth not at risk. *The International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 3.
- Dorsch, T. E., Smith, A. L., & Dotterer, A. M. (2016). Individual, relationship, and context factors associated with parent support and pressure in organized youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 23, 132-141.
- Duncan, S. C., Duncan, T. E., Strycker, L. A., & Chaumeton, N. R. (2004). A Multilevel analysis of sibling physical activity. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 26(1), 57–68.
- Duncan, S. C., Strycker, L. A., & Chaumeton, N. R. (2015). Personal, Family, and Peer Correlates of General and Sport Physical Activity among African American, Latino, and White Girls. *Journal of health disparities research and practice*, 8(2), 12–28.
- Dunn, R. C., Dorsch, T. E., King, M. Q., & Rothlisberger, K. J. (2016). The impact of family financial investment on perceived parent pressure and child enjoyment and commitment in organized youth sport. *Family Relations*, 65(2), 287-299.
- Ede, S., Kamphoff, C. S., Mackey, T., & MorkArmentrout, S. (2012). Youth Hockey Athletes' Perceptions of Parental Involvement: They Want More. *Journal of sport behavior*, 35(1).
- Edwardson, C. L., & Gorely, T. (2010). Parental influences on different types and intensities of physical activity in youth: A systematic review. *Psychology of Sport and exercise*, 11(6), 522-535.
- Ferreira, I., van der Horst, K., Wendel-Vos, W., Kremers, S., van Lenthe, F. J., & Brug, J. (2007). Environmental correlates of physical activity in youth - a review and update. *Obesity Reviews: An Official Journal of the International Association for the Study of Obesity*, 8(2), 129–154.
- Giddens, A. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013
- Gillernová, I., Rymeš, M., & Kebza, V. (2011). *Psychologické aspekty změn v české společnosti : člověk na přelomu tisíciletí*(Vyd. 1.). Grada Publishing.
- Hofbauer, B. (2004). *Děti, mládež a volný čas* (Vyd. 1). Portál.
- Holt, N. L., Tamminen, K. A., Black, D. E., Mandigo, J. L., & Fox, K. R. (2009). Youth sport parenting styles and practices. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 31(1), 37–59.
- Chan, D. K., Lonsdale, C., & Fung, H. H. (2012). Influences of coaches, parents, and peers on the motivational patterns of child and adolescent athletes. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 22(4), 558-568.

- Isgor, Z., Powell, L. M., & Wang, Y. (2013). Multivariable analysis of the association between fathers' and youths' physical activity in the United States. *BMC public health*, 13, 1075. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-1075>
- Jacobi, D., Caille, A., Borys, J. M., Lommez, A., Couet, C., Charles, M. A., Oppert, J. M., & FLVS Study Group (2011). Parent-offspring correlations in pedometer-assessed physical activity. *PloS one*, 6(12), e29195. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0029195>
- Janssen, J. A., Kolacz, J., Shanahan, L., Gangel, M. J., Calkins, S. D., Keane, S. P., & Wideman, L. (2017). Childhood temperament predictors of adolescent physical activity. *BMC public health*, 17(1), 8.
- Jůva, V., & Jůva, V. (n.d.). *Úvod do pedagogiky (3. dopl. vyd.)*. Paido.
- Kraus, B. (2008). *Základy sociální pedagogiky (Vyd. 1.)*. Portál.
- Kwon, S., Janz, K. F., Letuchy, E. M., Burns, T. L., & Levy, S. M. (2016). Parental characteristic patterns associated with maintaining healthy physical activity behavior during childhood and adolescence. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, 13(1), 58.
- Lam, C. B., & McHale, S. M. (2015). Developmental patterns and parental correlates of youth leisure-time physical activity. *Journal of family psychology*, 29(1), 100.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie (2., aktualizované vydání)*. Grada.
- Langøy, A., Smith, O. R., Wold, B., Samdal, O., & Haug, E. M. (2019). Associations between family structure and young people's physical activity and screen time behaviors. *BMC public health*, 19(1), 433.
- Loh, V. H., Veitch, J., Salmon, J., Cerin, E., Thornton, L., Mavoa, S., ... & Timperio, A. (2019). Built environment and physical activity among adolescents: The moderating effects of neighborhood safety and social support. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, 16(1), 132.
- Martin, S. B., Dale, G. A., & Jackson, A. W. (2001). Youth coaching preferences of adolescent athletes and their parents. *Journal of Sport Behavior*, 24(2), 197.
- Matějček, Z. (1986). *Rodiče a děti (1. vyd.)*. Avicenum.
- Matoušek, O., & Pazlarová, H. (2010). *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny : v kontextu plánování péče (Vyd. 1.)*. Portál.
- Možný, I. (1990). *Moderní rodina: Mýty a skutečnosti*. Brno: Blok.
- Nakonečný, M. (2014). *Motivace chování (3. přepracované vyd.)*. Praha: Triton.

- Novosad, L. *Základy teorie a metod sociální práce. 2. díl.* (2004). Technická univerzita v Liberci.
- Pávková, J. a kol. (2002). *Pedagogika volného času.* (3. vyd.). Praha: Portál.
- Pávková, J., Pavlíková, A., Hrdličková, V., Hájek, B., & Hofbauer, B. (1999). *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času* (1. vyd.). Portál.
- Pedersen, S. (2005). Urban adolescents' out-of-school activity profiles: Associations with youth, family, and school transition characteristics. *Applied Developmental Science*, 9(2), 107–124. https://doi-org.ezproxy.muni.cz/10.1207/s1532480xads0902_5
- Poláčková, V., & Kraus, B. (n.d.). *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky.* Paido.
- Rhodes, R. E., Guerrero, M. D., Vanderloo, L. M., Barbeau, K., Birken, C. S., Chaput, J. P., ... & McHugh, T. L. (2020). Development of a consensus statement on the role of the family in the physical activity, sedentary, and sleep behaviours of children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 17(1), 1-31.
- Robbins, L. B., Ling, J., Dalimonte-Merckling, D. M., Sharma, D. B., Bakhoya, M., & Pfeiffer, K. A. (2018). Sources and Types of Social Support for Physical Activity Perceived by Fifth to Eighth Grade Girls. *Journal of Nursing Scholarship*, 50(2), 172-180.
- Ruiz-Juan, F., Baena-Extremuera, A., & Granero-Gallegos, A. (2017). Socializing agents for sport and physical activities in teenage students: Comparative studies in samples from Costa Rica, Mexico, and Spain. *Psychological Reports*, 120(4), 760-779.
- Rushovich, B. R., Voorhees, C. C., Davis, C. E., Neumark-Sztainer, D., Pfeiffer, K. A., Elder, J. P., Going, S., & Marino, V. G. (2006). The relationship between unsupervised time after school and physical activity in adolescent girls. *International Journal of Behavioral Nutrition & Physical Activity*, 3, 20–29. <https://doi-org.ezproxy.muni.cz/10.1186/1479-5868-3-20>
- Sagar, S. S., & Lavallee, D. (2010). The developmental origins of fear of failure in adolescent athletes: Examining parental practices. *Psychology of Sport and Exercise*, 11(3), 177–187. <https://doi-org.ezproxy.muni.cz/10.1016/j.psychsport.2010.01.004>
- Sapieja, K. M., Dunn J, G. H., & Holt, N. L. (2011). Perfectionism and perceptions of parenting styles in male youth soccer. *Journal of sport & exercise psychology*, 33(1), 20–39. <https://doi.org/10.1123/jsep.33.1.20>
- Satirová, V., Ives, B., Holubová, O., Šolcová, J., & Lišková, V. (n.d.). *Knihy o rodině* (1. vyd.). Práh.

- Sekot, A. (2008). *Sociologické problémy sportu* (1. vyd.). Grada Publishing.
- Sekot, A. (2013). *Sociologie sportu: aktuální problémy*. Brno, Masarykova univerzita.
- Sekot, A. (2019). *Rodiče a sport dětí: rodičovské výchovné styly jako motivační faktor sportování dětí a mládeže* (1. vyd.). Masarykova univerzita.
- Simpkins, S. D., Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2012). Charting the Eccles' expectancy-value model from mothers' beliefs in childhood to youths' activities in adolescence. *Developmental psychology*, 48(4), 1019–1032. <https://doi.org/10.1037/a0027468>
- Slaměnik, I., & Výrost, J. (1998). *Aplikovaná sociální psychologie: [člověk a sociální instituce]* (Vyd. 1). Portál.
- Sobotková, I. (2007). *Psychologie rodiny* (2., přeprac. vyd.). Portál.
- Ullrich-French, S., & Smith, A. L. (2006). Perceptions of relationships with parents and peers in youth sport: Independent and combined prediction of motivational outcomes. *Psychology of Sport & Exercise*, 7(2), 193–214.
- Ullrich-French, S., & Smith, A. L. (2009). Social and motivational predictors of continued youth sport participation. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(1), 87–95. <https://doi.org.ezproxy.muni.cz/10.1016/j.psychsport.2008.06.007>
- Vaněk, A. (1971). *Příznaky krize manželské rodiny*. Státní pedagogické nakladatelství.
- Wuerth, S., Lee, M., & Alfermann, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 5(1), 21–33. [https://doi.org/10.1016/s1469-0292\(02\)00047-x](https://doi.org/10.1016/s1469-0292(02)00047-x)